

SOKOLIĆ LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

GODINA XIX

BROJ 9

Sadržaj

1. Toma G. Masarik	194
2. Spomin na Velikega Moža	199
3. Ob spomeniku Oslobojenja v Pragi	199
4. O sreći	201
5. Pomen vidovdanskim herojima	204
6. Соколство и Војска	205
7. Značenje narodne pesme	205
8. Ritmovi srca	206
9. Boravak Engleza u Tivtu	207
10. Gašper prvič v Ljubljani	208
11. Naši pesnici: Prof. Franu Kobalu, — Moj prijatelj. — Jesen. — У школу — У живот! — Soko zastavi. — Uveli list. — Jesen. — Свети пламен! — Suzi. — Kos in vrabec. — Navdihnjenje. — Majčino pismo. — Hrt in hijena. — Парар. — Pridviđenja	212
12. Radovi našeg naraštaja: Miškove počitnice. — Rastanak s morem. — Naraštajski tečaj u Kaštel-Sućurcu. — Razočaranje. — Umro je biskup dr. Učelini-Tice. — Akademija naraštajaca u Kaštel-Sućurcu. — Sokolski slet u Visu. — Mi Sokoli. — Iz tabora mariborske sokolske župe ob Bohinjskem jezeru. — Jedna trogodišnjica	219
13. Glasnik: Sokolski barjak za I. češkoslovački vazduhoplovni puk. — Slavan spasilac života umro. — Četverogodišnji svetski putnik. — Takmičenje među ćutljivcima i brbljavicima. — Natapanje 1,6 miliona hektara umetnom kišom. — Mont Everest tobože nije najviša gora na svetu. — Laponci srećan narod kraj Ledenog Mora. — Psovanje u Grčkoj. — Prodiranje decimalnog sustava u Kini. — Podzemni zvučnici na Masarikovom stadionu. — Nikola Tesla odlikovan češkoslovačkim ordenom Belog Lava. — Radioaktivni zraci »općinili« kuću. — Grad bez dimnjaka. — Četiricentimetarska pobjeda. — Za šalu	230

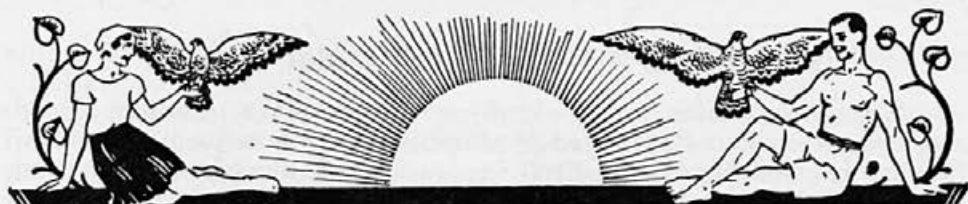
»Sokolici« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polugodišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2.—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312. Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih listova.

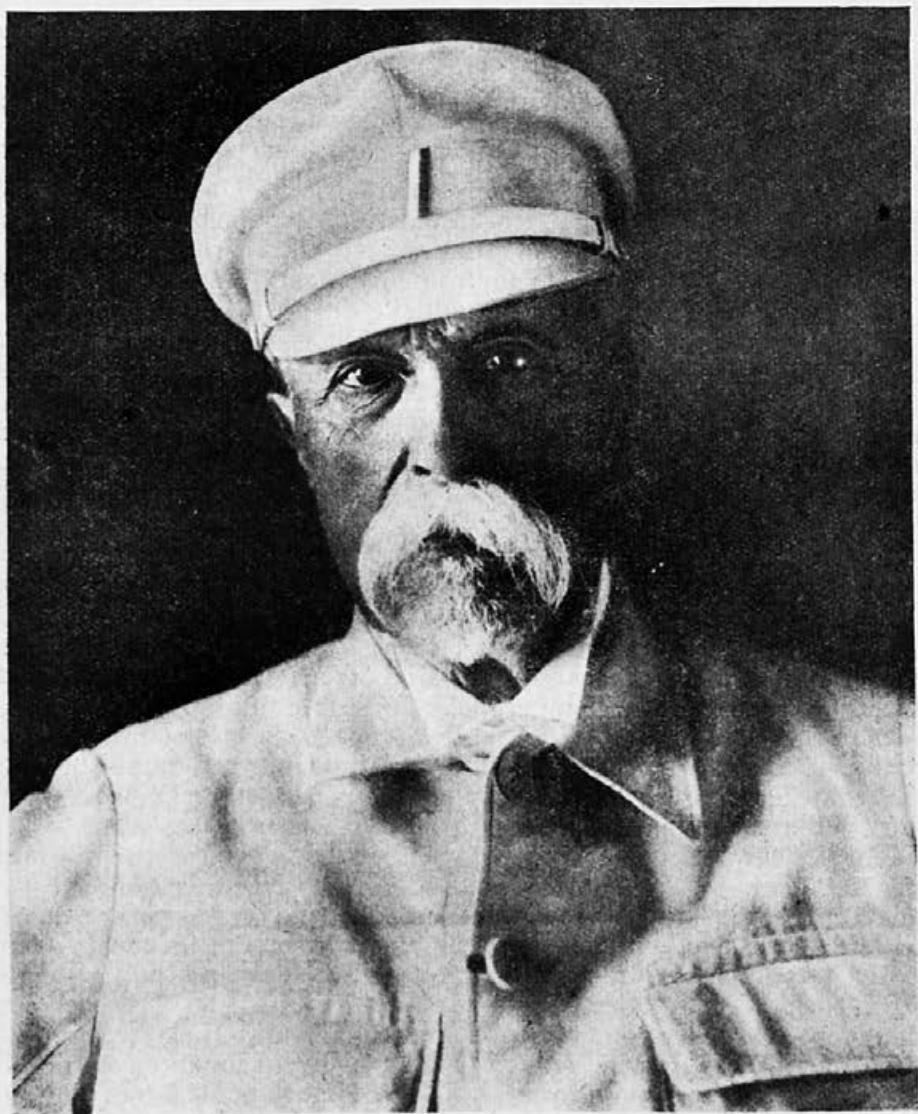
Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

U LJUBLJANI, SEPTEMBAR 1937

GODINA XIX • BROJ 9

TOMA G. MASARIK

Pretsednik - Osloboditelj i otac naroda

Nakon gigantske borbe, okrunjen vencem slave, oreolom narodnog sveca, lep kao Bog, legao je skopojno u grob najveći dosadašnji Slaven, predsednik Osloboditelj, tvorac i organizator bratske nam Republike Češkoslovačke brat Toma G. Masarik.

Lik velikog pokojnika visoko se diže u slavenskom svetu, niko ga do danas nije dostigao u svojoj svestranoj veličini, On je div uma, snage i dobrote, gorostasni propovednik istine i pravde, ponajveći borac za oslobodenje potlačenih naroda, nesalomivi i nepobeđivi vojnik plemenitosti i čestitosti — čovek u punom značenju ove velike reči. Ime Masarik već se čitave decenije spominje s visokim poštovanjem u čitavom kulturnom svetu, ime Masarik predstavljalo je i predstavlja sve najbolje i najuzvišenije, što čovečija duša i čovečije srce mogu zamisliti.

Amerikanci uspoređuju velikog Masarika sa svojim američkim predsednikom - osloboditeljem Đordem Vašingtonom. Mi se zaista divimo veličini Vašingtonovoj, ali duboko smo uvereni, da Masarik visoko otkaače pred ovim zaista velikim američkim čovekom. U Masariku je sve ujedinjeno. On je po opštim shvatanjima potpun čovek, veleum, koji je približuje savršenstvu. Dubok filozof, čija filozofija počiva na istini i traženju istine, nepopustivi borac za narodna prava, ali ih i drugima priznaje, vojnik i vrhovni zapovednik svoje vojske, koja je prožeta idejom čovečnosti, poglavar države, gde svi uživaju jednaka prava i nose jednake dužnosti bez razlike na veru, pleme, narod i jezik. Svu ovu nepresušivu riznicu kreposti i vrlina, unosi veliki Masarik u svoj narod i svoju mladu oslobođenu i ujedinjenu otadžbinu. A država podignuta na ovakvim temeljima mora da uspeva, da napreduje, može da prkosi svim nepogodama i grožnjama, može da se hrva i odhrva, jer je zdrava, jer njome struji duh čestitosti i poštenja, misao otadžbenička i narodna, jer njome upravlja veliki duh velikog Masarika, čoveka, apostola pravde i istine, Sokola, koji je sokolsku ideju najispravnije shvatio i provodio u život. Zbog toga je Čehoslovačka ostala u oceanu tiranije i diktata oaza, otok, svetionik demokracije.

Kada je pred nekoliko godina oduševljeni i uvereni propovednik mira i bratstva među narodima, veliki francuski državnik Aristid Brian pokrenuo misao Panevropce, napisao je tom prilikom poznati poznavalac velikih ljudi Emil Ludvig, da bi za predsednika ovakve velike države bio spreman i jedini kadar da je vodi samo Toma G. Masarik. Za njega tvrdi, da je vladajući Demosten. Duboko žalimo smrt velikog Slavena i sokolskog brata Tome Masarika, jer se od nas malih Slovena preselio u večnost veliki duh, neopisiva figura i nezamenjiva ličnost i autoritet, neusporedivi uzor čestita i radina čoveka i državnika, ali istodobno napaja nas gordost i ponos, što je ovakav velikan nikao među nama Slavenima, među braćom Čehoslovacima, što ga je vodila u svom radu sokolska misao, sokolski duh i sokolski uzori, koji su ga — kako i sam tvrdi u svojoj knjizi »Svetska revolucija« — vodili u svom pobedosnom hodu i okrunili njegova nastojanja i napore lovorovim vencem. Mi Jugosloveni imamo svoj posebni dug prema velikom pokojniku, koji se istim elanom, istom voljom i

spremom zalagao i za nas, branio nas i obranio pred krvožednim tlačiteljima našeg naroda.

U današnja teška vremena, kada krvavi mačevi kroje pravdu nedužnom i slabašnom, kada jedan radi i pati se, a nema čime da nahrani svoju decu, a drugi lenčare i rasiplju, kada se luđački takmiči ko će koga pre izbrisati s lica zemlje i lišiti ga svega što mu Bog i priroda daju, kada se ne poštuje majka ni otac ni svetost porodičnog života, kada je nezasićni Mamona zavladao svetom, silazi u hladnu raku veliki prijatelj malenih naroda, malog čoveka, čovek srca i duše. Zar ne bi svega ovog zla nestalo da ovom našom planetom upravljaju i vladaju Masariki? — Mi Slaveni dali smo toliko dokaza, da našim žićem i bićem struji čovečnost, da u svakom čoveku gledamo brata i sapatnika. Dok druge rase misle, da su jedino one od Boga poslone da drugima vladaju, da im svi moraju služiti, a oni ožimati sve i svakoga, kod nas se Slavena kao bistre zvezde sjaju velika imena Tolstoja, Dostojevskoga, Tirša, Masarika i čitav niz velikih muževa, koji rečju i činom potvrđuju svoja ispovedanja o čovečnosti, o etici, o moralu. Niče stvara svog germanskog Uebermenscha (Ibermenš - nadčlovek), Makiaveli svog Prinčipa, romanskog nadčoveka; samo oni imaju da vladaju bilo milom ili silom, ognjem i mačem nad ostalima. Tolstoj, Dostojevski, Tirš, Masarik i mnogi drugi veliki Slaveni propovedaju, da su svi ljudi braća, da se ljubavljju vlada svetom i narodima. I mi smo ubedeni, da preporod čovečanstva mogu izvršiti samo i jedino Slaveni. Jer duh je jači od mača, a duh i plemenitost odlike su Slavena. I sada, kada se klanjamo seni velikog Masarika, imamo smelosti da ustvrdimo, da je Masarik bio samo otsev duše svih slavenskih naroda, da su u Masariku bile utelovljene sve odlike nas Slavena, da je Masarik pokazao i dokazao kako se i sokolski živi.

Brat T. G. Masarik kao vežbač Sokola Praha III, godine 1894.

Prezident T. G. Masarik u Tyrševom domu

Po trnju — k zvezdama

Život Masarikov bio je zaista posut trnjem. Već od najranije mladosti. A i njegova starost bila je sam napor, rad i pregaranje. Masarik je prošao sve stepenice društvenih slojeva. Citiraćemo Emila Ludviga, koji započinje život Masarikov ovako:

»Bio tako neki kočijaš i kuharica, koji su služili na imanju moćnog cara i uzeli se, jer su im to dozvolili njihovi gospodari; bez odobrenja svoga gospodara nisu smeli sami ni na šta da se odluče, ni zanimanje da promene, ni na drugo mesto da se otsele. Tako je još pre devedeset godina propisivao u Istočnoj Evropi zakon, koji je upravo te godine, kad su njih dvoje sklopili brak, ukinut pod pritiskom teških pobuna. Naredne godine, 1850, dali su svome prvome sinu ime Toma...«

Iz gornjega možemo razabrati, kakva je mogla biti mladost budućeg glasovitog filozofa i oca domovine.

Toma G. Masarik rodio se 7 marta 1850 u Hodoninu. Srednju školu je svršio u Brnu, a visoke studije (filozofiju) u Beču. Pre nego što je stupio u srednju školu bio je kovački šegrt, ali po nagovoru pametnih ljudi, poslaše ga roditelji u školu. Već u srednjoj školi odlikovao se bistrinom uma, marljivošću i odlučnošću. U studentskim redovima uskoro je došao na prva mesta. Organizuje kolege i radi na filozofskim delima. Izdaje i posebne stručne listove. Naročito je bio omražen zbog toga, što je rukopise »Zelena hora« i »Karlove dvor«, nacionalne spomenike češke slavne prošlosti, proglasio falsifikatima. Ali u traženju istine, Masarik je nepopustljiv. Postao je profesorom praškog češkog sveučilišta. Stoji na gledištu da treba filozofiju stvoriti praktičnom, da je treba unositi u narod, a i filozofija ima da se koristi narodnom mudrošću. Okuplja oko sebe studente, nacionaliste, i sprema ih za svoja buduća poslanstva: za borbu za istinu i oslobođenje. Postaje idejnim vođem i naših studenata, naročito onih, koji su bili proterani iz Zagreba, zbog protumadžarskih političkih čina. Ove godine daju našem narodu najodlučnije narodne borce.

Masarik se počeo baviti politikom 1890 godine. Ove je godine stupio i u sokolske redove, kojima je ostao veran sve do poslednjeg

daha. Bio je izabran poslanikom u Carevinsko veće u Beču, gde se za čitavo vreme obara na germansku tiraniju i nasilje nad Slavenima i ostalim potlačenim narodima u dvojnoj monarhiji. Naročitu političku aktivnost razvio je 1905 godine za vreme ruskih buna, a glas svetskog političara stekao je 1908 za aneksije Bosne i Hercegovine. Jugoslovane je naročito zadužio za vreme t. zv. zagrebačkog veleizdajničkog te Fridjungovog procesa, kada su Beč i Pešta hteli na najpodliji način prikazati Slavene, napose Jugoslovane, kao veleizdajnike i rušitelje Habsburškog carstva. Tada Masarik skida germansko - madžarsku obrazinu i pokazuje svetu svu niskost austrijskog dvora i austrijske diplomatije, dokazujući, da je sve obični i besramni falsifikat, kako bi se mogla opravdati divljačka sredstva, kojima su se služili protiv svih Slavena.

Masarik se dugo spremao za konačni obračun s trulim carstvom. Kada je 1914 buknuo svetski rat, Masarik polazi u inostranstvo, gde svojim velikim umom razbija tlačitelje naroda, pretstavnike reakcije i apsolutizma, a bori se za slobodu i demokratiju na strani prosvetljenih naroda. U inostranstvu Masarik razvija neopisivu delatnost. Propagira, organizira, uverava, dokazuje, a konačno se oružanim silama bori protiv centralnih vlasti. Putuje čitavim svetom, sakuplja svoje verne Čehoslovake i stvara veliku narodnu armiju od stotinu tisuća vojnika s kojom se bori na svim evropskim frontovima. Osniva Narodni savet, koji kasnije postaje češkoslovačka zakonita vlada, priznata od savezničkih država, a septembra i oktobra 1918 godine priznaju države Antante granice buduće države Čehoslovačke. Tako je već Masarik, uz suradnju svog tadanjeg i kasnijeg ministra vanjskih poslova i sadanjeg predsednika Čehoslovačke Eduarda Beneša, sve zgotovio i spremio da spremni uđu u svoju oslobođenu otadžbinu.

**Prezident Oslobođitelj posećuje
avesokolski slet**

Osloboditelj

Austro-Ugarska se srušila. Na njenim ruševinama niktule su mlade nacionalne države, među njima i tri slavenske: Jugoslavija, Poljska i Čehoslovačka. Masarik se vraća u domovinu kao pobednik i osloboditelj iz daleke Amerike, odakle je proglasio svetu novu državu: Čehoslovačku. 21 decembra 1918 stupa na svoju rodnu zemlju. Još na brodu je bio obavješten, da je izabran za šefa mlade svoje države. Oslobođeni narod dočekuje ga kao nikada nikoga. Zahvalni narod izabrao ga je još tri puta za svog vođu i pretседnika. Koncem 1935 zahvaljuje se narodu na poverenju i odlazi u dvorac Lani, da zbog bolesti i pod teretom teških godina čeka dan, koji će mu dati zasluženi mir. U Lanima i umre dne 14 septembra 1937, gorko oplakan od svog vernog, svesnog i zahvalnog naroda, koji ga otprati do večnog počivališta.

Masarik je bio član Sokola do svoje smrti. U Sokolu je video najidealniju organizaciju, koja mu je dala i snage i dokaza da je dostojna i zrela da čuva i širi narodne tekovine, da se zalaže za ideale, koji su i njemu bili najsvetiji. Svoj uspeh ima da zahvali Sokolstvu — kako sam priznaje u knjizi »Svetska revolucija«. Tesno je surađivao s pokojnim velikim sokolskim radnicima Šajnerom, Vanjičekom i dr. te i s našim Sokolstvom. Sokolima je poverio organizaciju narodne vojske. Sokoli su stajali na čelu narodnog pokreta, prema sokolskim načelima, koji su bili potpuno u skladu s nazorima Masarikovim. Masarik je redovito posećivao sokolske priredbe, sokolske sletove i izložbe, uvek se zanimao za Sokolstvo u svojoj domovini i širom slavenskih zemalja. Naročitu je pažnju obraćao sokolskoj omladini. On joj je bio i vođa i otac i zaštitnik. Ovako govori sokolskim vođima o sokolskom naraštaju: »Jačajte njegovo telesno i duševno zdravlje, vodite ga plemenitosti i istini, privikavajte ga disciplini, pružajte mu primere ljubavi prema narodu i domovini. Novo pokolenje mora da bude lepše i otpornije od nas starijih.«

Masarik je u svom životu poklonio samo jednu zastavu društvima u svojoj domovini, a tu je zastavu poklonio Sokolima. Može li biti većeg priznanja nama Sokolima od ovog? Masarik je bio dušom i telom Soko — zbog toga mu je domovina jaka i zdrava, čestita i napredna.

Divimo se veličini Masarikovoj i gordi smo njome. Sve što je veliki pokojnik postigao u svom neizmerno plodnom životu plod je truda i napora, neustrašivosti i junaštva, samoodricanja i bezgranične ljubavi prema domovini i čovečanstvu. Sin kočijaša i kuharice! Niti krova nije imao nad glavom, ali duh je njegov imao najlepšu od najlepših palača, duša je njegova stanovala u najraskošnijem dvorcu. Duh je jači od materije, duh je do sada otupio oštricu svakog mača, a i otsele ćel! Masarik nije imao ni mača ni topa, ali pobedio je sve: snagom svoga duha.

Slava neumrlom Masariku, Pretседniku - Osloboditelju!

(Kljć.)

Spomin na Velikega Moža

Le nejasno se spominjam dogodkov tistih dni, ki smo jih preživeli trideset drugega leta na vsesokolskem zletu v Pragi. Dnevi so tako hitro minevali, dogodki so se vrstili s tako naglico, da niso mogli začrtati ostrih obrisov v dušo; vse se je zililo v eno samo pesem, v eno samo misel: velika je sila sokolska.

Kdo ve kdo in zakaj so dodelili v naši sobi posteljo nekemu bratu, menda iz Zemuna. Bil je najstarejši udeleženec vsesokolskega zleta iz Jugoslavije. Bil je silo tih in miren človek. Obiskovalci, ki so prihajali k nam v sobo, ga niti opazili niso. Nikdar se ni jezil, če smo počenjali mladostne neumnosti ali delali nemir, nikdar godrnjal, če smo ga zbudili, vračajoč se pozno domov. Hoteli smo se mu oddolžiti s tem, da bi mu postiljali posteljo, a ni pustil. Med prvimi je vstajal, lepo poravnal odejo, oblekel sokolski kroj, pogladil pero na sokolski šajkači in odšel na zletišče. Čez dan ga nismo videli, zvečer pa je bil vedno prvi doma.

Pozornejši smo postali nanj šele, ko smo zvedeli, da je povabljen k predsedniku češkoslovaške republike, bratu Masaryku. Prvič smo mu zavidali njegova leta, radi katerih ga je doletela ta čast.

Ko se je vrnil, smo ga obsuli z vprašanji. On pa je sedel tih in skromen na robu svoje postelje, gladil pero na sokolski čepici in nekam zasanjano strmel predse. Le tu pa tam mu je preletel obraz tih, zadovoljen smehljaj. Občutili smo, da je še pod vtisi svojega obiska in ga nismo več motili.

Neki dan smo se potikali po Hradčanih. Ko smo odhajali preko dvorišča, se je na drugem koncu pojavil jezdec. Vitka postava v beli obleki z značilno čepico je krepko vzravnana jezdila proti nam. Ne, tu ni nobenega dvoma. »Masaryk, Masaryk«, je šel pritajen šepet med nami. Hitro smo se postavili v vrsto in strumno pozdravili. V tem je že jezdil Masaryk mimo nas: roko je imel k čepici dvignjeno v pozdrav.

Številni vtisi vsesokolskega zleta so se strnili in spojili v eno samo mogočno doživetje, le ta dogodek je ostal izven njih, sam zase, kot nepremagljiva čer, ki stoji osamljena in kljubuje valujočemu morju spominov.

Masarykov pogled je preletel našo vrsto, ne bežno s tistim omalovaževanjem ali naveličanostjo monarha, nego z odobravanjem, ljubeznijo; to je bil pogled — brata.

V grlu nas je nekaj stiskalo, najrajši bi mu zaklicali na ves glas, a ostali smo nemi in negibni kot kipi. Preden smo se ovedeli, je odjezdil Masaryk skozi vrata.

Zvečer smo bili zgodaj doma. Brat iz Zemuna je sedel na robu postelje in zamišljeno zrl predse. Ta večer ga nismo nič več izpraševali. Tudi med seboj nismo govorili o popoldanskem srečanju.

Tisto uro sem doumel smehljaj brata iz Zemuna, po tem srečanju sem spoznal zakaj češkoslovaški narod tako brezmejno ljubi svojega osvoboditelja in prvega predsednika republike, razumel sem, kaj jim je njihov »tatiček«.

Karel Rosenstein, Jesenice:

Ob spomeniku Osvobojenja v Pragi

Spominu prezidenta Osvoboditelja T. G. Masaryka.

Ko prihaja iz bratske češkoslovaške republike glas, da je preminul eden največjih sinov češke zemlje, veliki mislec, državnik in prijatelj našega naroda, T. G. Masaryk, se moj duh dviga tja k zlati Pragi, da se pokloni njegovi

veličini. Hrasti padajo. Najprej kralj Aleksander I. Zedinitelj in za njim Masaryk, prezident Osvoboditelj.

Sedim v svoji sobici in pred menoj so razgrnjeni spomini na Prago. Spominjam se, s kako vedrimi obrazi smo pred mesecem občudovali Spomenik Osvobojenja, veličastno zgradbo, kjer bo počival T. G. Masaryk. Komu od nas, veselih kranjskih študentov, je prišlo na misel, da bo ta dom tako kmalu moral odpreti svoja vrata, da sprejme največjega Čeha v svoje okrilje. Resno so gledali na Prago zidovi spomenika Osvobojenja, kot bi hoteli opominjati vesele Pražane na minljivost človeškega življenja. A mi takrat nismo mislili na smrt. Gledali smo veselo šumenje velikega mesta, občudovali krasne zgradbe, zgodovinske znamenitosti, živahni promet in čudovito krasne vijuge reke Vltave, preko katere se vzpenja nešteto mostov, in ob pogledu na vse to nam je bilo pri srcu toplo in prijetno. Naša srca so se obrnila v enoten utrip z velikim srcem mesta Prage, ki utriplje v mogočnem ritmu velikomestnega življenja. Šele ko so se naše žejne oči nasrkale razkošnega razgleda, smo obrnili vso svojo pozornost na predmet, ki smo si ga prišli ogledati, na spomenik Osvobojenja.

Že na zunaj naredi spomenik na opazovalca silen vtis. Stavba je na nekoliko vzvišanem prostoru videti kot ogromna igračka bogov. Če jo opazujemo s sprednjega stopnišča, se nam zdi, da smo na ladji. Na pročelju velik prostor, zaokrožen v obliki palube, kjer bodo ob lepem vremenu proslave državnih praznikov. Nato pa več ogromnih kvadrov, prelivajočih se eden v drugega v imponanten lik. Ob strani je žrtvenik za grški ogenj.

Vrata v molčevo zgradbo so se nam odprla, ker smo — jugoslovanski študentje. Vstopimo. V notranjosti se delo še vrši v brzem tempu. Do naslednjega državnega praznika mora biti vse gotovo. Tehnični vodja nas prijazno sprejme. Vodi nas iz prostora v prostor, razkazuje in pojasnjuje v kratkih, jedrnatih stavkih:

»Preden je bilo sklenjeno, da se na tem mestu zgradi spomenik Osvobojenja, je društvo čeških patriotov nameravalo tu postaviti kip Žižke. Pozneje so si premislili in sporazumno z upravo mesta Prage je omenjeno društvo pričelo graditi spomenik Osvobojenja, za katerega je naredil načrt arhitekt Jan Zazvorka. Gradnjo so pričeli leta 1929. Leta 1930, je bil narejen skelet, ki pa je delal zelo slab vtis, zaradi česar so nastale po časopisju ostre polemike. Da stavba z estetskega vidika popolnoma ustreza svojemu namenu, se je pokazalo šele, ko smo jo pričeli oblagati z granitnimi ploščami. Porabili smo 270 vagonov plošč rezanega granita. Material, ki smo ga rabili pri gradnji, je izključno češki. Vse delo bo stalo približno 23 milijonov Kč.«

Po tem uvodu smo se odpravili na ogledovanje. Medpotoma je tehnični vodja nadaljeval:

»Stavba se v glavnem deli v dvoje. Prvo je dvorana, kjer se bodo ob slabem vremenu vršile svečanosti, drugo pa mavzolej, kjer bodo počivali zaslužni češki možje in narodni voditelji.«

Dvorana je ogromna, lepo okrašena in ima posebne prostore tako za prezidenta kot za slavnostnega govornika. Zastopniki drugih držav in domači odličniki bodo imeli svoje prostore v ložah.

Še lepši in veličastnejši je mavzolej. Počasi in z neko pobožnostjo smo vstopili, kajti imeli smo občutek, da stopamo v cerkev. Stene so bogato okrašene z dragocenimi mozaiki, osnutki del najboljših čeških kiparjev pa že sedaj dajejo prostoru moderni ton. Okoli dvorane so razpostavljeni sarkofagi, za zaslužne može, na čelu dvorane je najlepši pripravljen za prezidenta Osvoboditelja.

Po dvorani so še votlo odmevali udarci kamnosekov, le zdaj pa zdaj je zavladala grobna tišina. Odhajali smo brez besede, molčeči zidovi so nam za trenutek zaprli usta. Šele prijetni sončni žarki so nam spravili srce in misli v hitrejši ritem. Poslovili smo se.

Koliko žrtev, dela in napora je bilo treba, da so postavili ta spomenik padlim bratom v boju za osvoboditev in obenem grobnico velikim sinovom češkega naroda. Koliko ljubezni do domovine in do njenih voditeljev se v tem delu zrcali. Čehi znajo spoštovati in ljubiti svoje velike može.

T. G. Masaryk, to vse je Tvoje delo. Ljubezen si sejal med narod in sedaj žanješ ljubezen. Duh Tvojih načel zmaguje. Velik si, ne samo kot Čeh, ampak tudi kot človek. Doba, v kateri si živel, je vso svojo bol stisnila v kristal — v Tebe, umrli nesmrtnik. Slava Tvojemu spominu!

T. G. Masaryk među češkoslovačkim legionarima u Rusiji za vreme svetskog rata

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

0 sreći

1

Postoje svega dva stanovišta u životu s kojih ljudi polaze kad traže sreću: subjektivno, objektivno, lično i opšte. Subjektivna sreća sastoji se u zadovoljavanju želja pojedinačno, individualno i egoistički; ta sreća ni u kojem slučaju ne vodi obzira prema okolini i zajednici i stoga ona predstavlja za opšti napredak čovečanstva jednu od najtežih zapreka. Ta individualna i subjektivna sreća obično je produkt pojedinačnih stremljenja i ambicija uskogrudnih sebičnjaka, koji u lovu za takvom sebičnom srećom ne biraju sredstava i načina; oni su u stanju da radi takve svoje bitiimajuće sreće unesreće čitavu jednu zajednicu, oni gaze sve svetinje ljudstva i osećajnosti, nije im ni malo stalo do toga da li će ko stradati radi njihovih rovarenja u lovu za srećom, koja je često u potpunoj opreci s moralom i konstruktivnim nastojanjima velikih duhova, pa onda iz tih rovarenja nužno rezultira bolna spoznaja, koja se ocrtava u izreci:

»Čovek čoveku vuk!«

Otuda, napokon, dolazi još i to da subjektivna sreća ima upravo toliko varijacija i niansi u svojoj suštini, koliko se svi ljudi u svojoj suštini, temperamentu, karakteru i duhu međusobno razlikuju.

U svome spisu »O pisanju i stilu«, ja sam na jednom mestu prikazao koliko je pogrešno i neosnovano mišljenje, koje se općenito smatra kao ispravno, naime: da je sreća relativan pojam i da svaki čovek u sebi formira misao o svojoj individualnoj sreći na način koji najbolje odgovara njegovom intelektualnom nivou, njegovom ličnom stavu prema životu i tako dalje — i da se ta misao svakog pojedinca bitno razlikuje od misli o sreći kod ostalih ljudi. Ali na ovom mestu o toj subjektivnoj misli o sreći pojedinaca želim još nešto da pridodam i to ću radi opšte važnosti da podvučem:

Samo uzvišen duh, samo pravi i potpun čovek, u stanju je da se intelektualno uzdigne toliko visoko da uzmogne shvatiti pojam objektivne, sve-ljudske i uzvišene sreće, koja nije relativna, nego apsolutna; koja je za sve ljude i sva vremena uvek jedna i ista, besmrtna i večna. Ta objektivna sreća je konstruktivna i pozitivna, to je sistem žrtvovanja pojedinaca u korist celine i zajednice, to je odricanje individue u korist kolektiva; a ona druga, niska i mizerna »sreća«, o kojoj razmišljaju i maštaju samo uskogrudni praznoglavci i moralni dekadenti, sušti je kontrast uzvišenoj sveljudskoj sreći, jer je ona formirana u znaku okrnjivanja opštih interesa u prilog jedne ličnosti, to je nametno negiranje kolektiva u svrhu afirmisanja individualiteta; takva subjektivna sreća najniža je tačka do koje može da se sroza misao ljudska, dok je objektivna sreća najuzvišeniije prestolje do kojeg može da se vine samo uzvišen i plemenit duh. Objektivna sreća zenit je, a subjektivna sreća nadir je čovečnosti i morala uopšte.

»Felicitas sibi suffitientium est!«¹

Koliko je ta starolatinska misao silno daleko od života i u opreci s njim, lako ćemo opaziti kad otvorimo prve stranice ljudske istorije. Već od prvih prapočetak ljudskog bitisanja, pa kroz celu svetsku istoriju sve do našega veka, mi vidimo kako su ljudi intenzivno žudili za ujedinjenjem, za društvom i zajednicom; to je prainstinkt u nama samima, na tom radu bile su prinšene mnogobrojne i dragocene žrtve, a što je najkarakterističnije: baš taj prainstinkt, tu veliku žudnju za zajednicom, filozofija svih vremena do danas neumorno i neprestano tretira kao jedini način da čovečanstvo pre ili docnije zaista postane srećno i zadovoljno.

U prvim počecima svetske istorije, mi vidimo gde ljudi pokušavaju da žive osamljeno, individualno i nepovezano, tu čovek traži sreću u samome sebi, ali isto tako sasvim jasno vidimo koliko je to traženje sreće u samome sebi bilo jedna strahovita fantazmagorija i neostvariva utopija: točak vremena okreće se uvek prema napred i nikada unazad — i taj točak vremena naučio je čoveka da se odrekne apostatskog stava prema životu i da svoju sreću potraži jedino u sreći drugih ljudi, u kolektivnom zbližavanju, u bratstvu i altruizmu, jer na drugom mestu sreće nema i ne može da je bude.

Baš naše slovensko pleme kao malo koje drugo doživelo je upravo drastične momente tragike i bola, robovanja i patnji; svuda su nas tretirali kao robove i životinjama podobne stvorove tako, da još i danas — kada smo jedva jedvice shvatili suštinu bratstva, ujedinili se i bacili s ruku teške okove — čak još i danas nađe se po koji istoriski spis koji »dokazuje« čak da i naše ime: Slaveni poteče od latinske imenice selavi, što znači: robovi.

A uz kolike žrtve individualne sreće u korist naše sadašnje kolektivne sreće beleži slavenska istorija — to svi mi i te kako dobro znamo. Od prvoga slavenskoga kralja Same, pa do najveće i najsvetije žrtve na oltar Jugoslavenstva: do Velike Marseljske Žrtve, stoji pred nama jedna krvlju ispisana istorija kakve nema ni jedan drugi narod ovoga sveta.

¹ Sreća je kad je čovek sam sebi dovoljan. (Mislimo, da je pisac pogrešno shvatio ovu izreku. Op. ur.)

Subjektivna »sreća«, dakle, najpogrešniji je put do prave i istinske sreće: objektivne sreće. Primarna karakteristika niskih i sebičnih duša ocrtava se baš u tome što oni nisu u stanju da shvate ništa što je izvan i iznad njih; oni nisu u stanju da se izdvoje iz sićušnog egocentra svoje bedne individualnosti i čini im se da je ceo svet tu pred njima samo za njih i radi njih stvoren, a kad im se, eventualno, dokaže obrnuto: da su oni tu samo radi sveta i društva, radi nacije i zajednice i samo tima imaju da služe, oni su onda »razočarani u životu«, »deprimirani«, »poniženi« i »zaboravljeni«; oni tada postaju negativni članovi ljudske zajednice i redovito svršavaju sebi dostojnim finišom: samoubistvom.

Već punih deset godina proučavam bitnost i suštinu sokolske Ideje, čitam, učim i pišem samo o Sokolstvu, za Sokolstvo i radi Sokolstva, ali još uvek — iskreno priznajem — nisam se uzdigao do one prave visine koju treba da dostigne svaki Soko; još uvek u meni katkad zablešti refleks egocentričnosti i brige za sebe i u tim časovima ja se osećam strahovito potišten i nesrećan.

Mi Sokoli treba da se izgrađujemo, da radimo i stvaramo u korist Sokolstva i Sveslavenstva; treba da se izgradimo za pozitivne ljude, za neimare kolektivne nacionalne sreće; mi smo oni kojima na srcu stoji opšta, sveta i velika sreća ove naše Domovine; mi smo oni koji ćemo kroz samoodricanje i nesebičan konstruktivan rad stvoriti večnu sreću našoj Jugoslaviji, davši joj prave, iskrene i nesebične Jugoslavenke. — Stoga: napred, na posao! Zdravo!

Ismet Tabaković, Sarajevo:

Pomen vidovdanskim herojima

Ismet A. Tabaković

Za slobodu i jedinstvo junački su pali
I na oltar otadžbine živote su dali.

Kao svake tako se i ove godine, na 28 juna, skupio na grobu vidovdanskih heroja veliki broj Sokola i građana da odaju poštu žrtvama, koje su pale u borbi za narodnu slobodu.

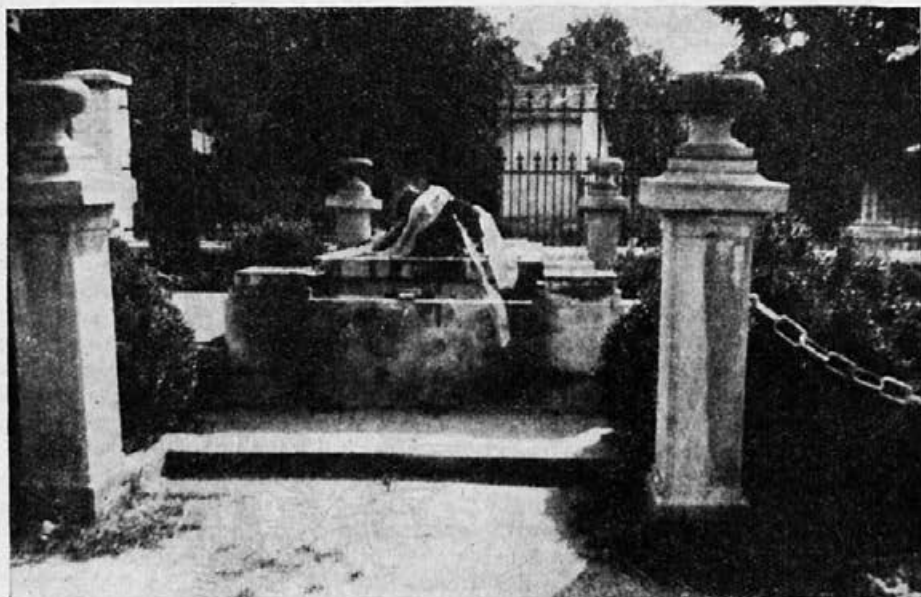
Velika grobnica u kojoj se nalaze kosti heroja: Gavrila Principa, Danila Ilića, Nedeljka Čabrinovića, Miška Jovanovića, Trifka Grabeža i Veljke Čubrilovića, okićena je cvijećem, vijencima, voštanicama i opkoljena mnoštvom naroda.

Ove kosti samo su dio onih žrtava, koje je naš narod podnio i dao od 1914 do 1918 godine za slobodu i ujedinjenje.

Statistički je dokazano, da je od četiri i po miliona Srba, milion i po pao u svetskom ratu. Prema tome svaki treći Srbin pao je braneći svoju slobodu i domovinu.

Iz ove istinite priče o stradanjima naših narodnih junaka, vrijednih domoljuba, naš narod neka se pouči kako treba raditi i ginuti za svoja prava i otadžbinu.

Vidovdan treba da u nama obnovi i podiže ne samo narodnu svijest, nego i odlučnost da se za našu domovinu i narod založimo jačim djelima, te da ga što bolje unapredimo i tako osiguramo budućim našim pokoljenjima bolji i idealniji život onako, kako su ga naši predi nama osigurali.

Grobnica vidovdanskih heroja u Sarajevu

Foto I. A. Tabaković

Naši veliki heroji ostavili su nam u amanet i časnu dužnost da idemo za njima putem, koji vodi Veliku Jugoslaviju do srećnijih dana.

Vidovdanskim herojima i hiljadama drugih boraca, što časno padoše u krvavim okršajima za slobodu svete domovine, vječita hvala i laka im zemlja!

Mi ćemo slijediti njihove svijetle ideale i poslušati njihove uzvišene primjere o tome kako se ljubi svoja domovina, kako se za nju pati, boluje, živi i umire.

Јосип Маџешић, Генералски Сјол:

Соколство и Војска

Сваком припаднику велебне и велике соколске организације добро је позната уска сарадња Соколства и наше јуначке народне војске. Та сарадња не манифестира се само у данима јавних наступа, слетова, националних празника и т. д., већ увек и на сваком кораку.

Из искуства видимо да је војник који је прошао кроз соколану стекао у неку руку предвојничку изобразбу не само технички т. ј. у гимнастичком смислу, већ и у идејном. Јер, знамо добро, да су нам исти идеали, да једнаком љубави волимо свог Краља и Отаџбину, да смо готови све жртвовати у одбрану крваво стечених тековина нашег ослобођења и уједињења.

Но Соко не престаје бити Соколом кад ступи у касарну. Ту је он заправо Соко сваки дан, ту се још више усавршује у свим соколским врлинама и дисциплинама. Војник - Соко је потпуни и нештворени Југословен, прави претставник персонифициране народне душе.

Слава наше војске пронесе се читавим светом. Грозоте Албаније чувене су далеко. Онај пакао, какав је преживела јуначка наша војска на прелазу преко Албаније кад је напуштала потлачену Отаџбину. У тим тешким тренутцима био је с нама Брховни Командант, доцнији Краљ Мученик заједно са својим војницима, шта им је давало још више снаге.

Данас је наша војска сила којој се пријатељи диве, а непријатељи плаше. А са Соколством заједно она твори силан бедем противу кога ће бити немоћна свачија сила, који вечно штити Југославију, чувајући њене границе, њено јединство, њену слободу. И док буде Сокола и војника биће и Југославије!

Југословенски Соколи и југословенска војска иду заједно, раде заједно. Све за Краља и Отаџбину, све за Југославију, а Југославију ни за што!

Vidoslav Šitun, Sarajevo:

Знаčenje народне песме

Nародна песма била је од ванредне важности при шirenju националне мисли и народног јединства; нју су седи старци и слепци певали народу уз гусле и тако је живом рећи преносили кроз дуге године својега робовања на своје потомство и остављали је будућим покољенима као народну светинју.

Nесумњиво је, да би многи народни јунаци као Карађорђе, Зрински, Обилић, Јелаčić и многи други остали мање познати широким слојевима да није било народне песме, која је њихова имена и њихову славу пронела с краја на крај, тада још разјединјене и потлачене наше Отаџбине.

Nародна песма може се с правом назвати историјским огледалом балканских Slovena. У нjoj су описани сви careви и кraljeви од Tomislava и Dušana до Kralja Petra и Aleksandra, сви бојеви и битке: mohočka, kosovska, борба на солунском frontу као и остали важни догађаји у историји нашега народа.

Kada su neka bratska slovenska plemena pala pod tursko i mađarsko ropstvo, i kada su zakleti dušmani Slovena hteli da zatru svaki trag slavenskoj nacionalnoj misli, kada se nije smelo da kaže ni jednu jedinu rodoljubivu reč, tada su guslari s narodnom pesmom, kojoj od strane tadanjih gospodara nije pridavana neka važnost, uspeali da održe misao i veru u oslobođenje, koje je zaista i došlo.

I pored ovih može se slobodno reći velikih zasluga narodne pesme, ona nije danas niti raširena niti popularna kao nekad. Tome je najviše krivo što su razni delovi jugoslovenskog naroda imali svaki svoje narodne pesme i sada nakon oslobođenja i ujedinjenja ne mogu se te pesme proširiti na čitav narod, u sve krajeve naše otadžbine, jer su mnoge pokrajine imale ranije svoje posebne junake i mnogi misle da ovi junaci nisu zajednički čitavom našem narodu, iako su se borili za istu stvar: za oslobođenje ispod tuđinskog jarma.

Obzirom na historijski značaj i ulogu, koju je narodna pesma igrala među svima Slavenima, treba joj obratiti više pažnje, a nikako ne dozvoliti da je nestaje.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Ritmovi srca

Iznad svega svoj narod i domovinu cijeni,
Poštuj tuđa prava i klanjaj se genija sjeni.

Sve što živi i ide, ide stalno nestanku svom,
Po zakonu prolaznosti, vječno na svijetu tom.

Idi dalje i ne skreći s trnovita puta tog,
Dok ne dođeš do ostvarenja ideala svog.

Sve što imam, srebro i zlato, to su pjesme moje,
Koje vama, braćo, dajem kao blago svoje.

U mladosti podnosi se lako tuga, bolest, sve,
Ali u starosti poznoj i radost teška je.

Ako sve radiš lično za se, ipak to ništa nije,
Jer srce plemenitog čovjeka za drugoga bije.

Sunce grije i zvijezde sjaju po svoj okolini,
Kao ljubav pravog rodoljuba prema domovini.

Ma kakav čovjek bio vrijeme će ga jednom strti,
Bio on bogat ili siromah, to je princip smrti.

Što je ljeto svako znade kada dode divni maj,
Što je b'jeda onaj znade koji moli: »hljeba daj«.

Dižimo glavu gore i budimo vedra čela,
Nebojmo se ništa i koračajmo srca smjela.

Boravak Engleza u Tivtu

Tivat je ljeti neobično živ; ta život je neobično velika prigodom dolaska engleske flote u naše vode. Englezi redovito posjećuju Tivat kao našu najveću ratnu bazu. Tivčanima je nezaboravan posjet Engleza od 1933 godine, kada se sva sredozemna flota smjestila u tivatski zaliv. Impozantna slika od 60 brodova sa 23.000 ljudi posade. Čitavo je mjesto upravo bilo preplavljeno Englezima, pa jasno, njih je bilo šest puta više nego samih mještana. A naveče kada su svi brodovi bili osvijetljeni, pogled na more davao je izgled na novi velegrad; sav je zaliv bio u moru svijetla.

Tako su nas i ovog ljeta posjetili engleski razarači: Griffin, Greyhound i Glowworm i odmah je mjesto postalo življe: njihovi motori stalno su sabračali između brodova i kopna, naši čamci išli su da gledaju brodove Engleza. Pjesme veselih Engleza razlijevale su se čitavim mjestom. Priridivane su razne utakmice između naših i engleskih mornara i t. d. Uopće naši i engleski mornari su uvijek zajedno premda naši ne znaju engleski kao ni Englezi naši. To bratstvo je jednoć bilo tako jako da su međusobno promijenili kape. Englez je došao na brod s kapom: »Kr. brod Hvar«, dok je naš došao na Hvar (brod) s vrpcom na kapi: »H. M. S. Glowworm«. Naravno da se ta dvojica sigurno nisu više dva dana vidjeli...«

Na rođendan Nj. V. Kralja Petra II i Englezi su prisustvovali na blagodarenju dok su navečer njihovi brodovi bili svi u svijetlu. U tamnoj noći konture broda, jarbola, dimnjaka i drugi dijelovi činili su se kao velika svijetla linija.

I baš kada smo se na njih navikli, jednoga jutra Englezi su nečujno digli sidra, pozdravili zviždukom mjesto i krenuli prama izlazu iz Boke... do drugog ljeta.

Engleski brodovi u tivatskoj luci. Brodovi na slici imaju po preko 30.000 tona

Gašper prvič v Ljubljani

(Vesela lutkovna igra v petih dejanjih.)

(Dalje)

4. dejanje.

Ulica v Ljubljani; na eni strani izložba trgovine.

- Gašper:** Hihhi, ta je pa res dobra! Zdaj, ko sem bogataš, se lahko vozim s tramvajem ves dan po mestu! Hihhi!
- Meščan** (pride in se ziblje pijan): Juhuhu, živja nedela!
- Gašper:** Hihhi! Ta je pa natreskan! Hej, brate, danes je ponedeljek, ne pa nedelja! Ali si se ga danes tako napil ali pa si še od včera pijan?
- Meščan:** Ha, jaz, pa pijan! Kje nek'! (Omahne.)
- Gašper:** Hihhi! No, ti pa res nisi pijan, samo v glavi se ti vrtil!
- Meščan:** Kdu se vrtil? Hiše se vrteja okol mene, jest sem pa popolnoma pr' mir! A, poglej na, skor' b' te ne bil spoznou, sej to s' ti!
- Gašper:** Hihhi! Seveda sem jaz, jaz vendar ne morem biti nekdo drugi!
- Meščan:** Kje s' pa biu? Kje s' pa biu vsa nuč?
- Gašper:** Pil ga nisem, kakor ti! Sram te bodi!
- Meščan:** Kje s' pa pol biu?
- Gašper:** Spal sem; tam pod kostanji, na travil!
- Meščan:** Kuga? Na trav' s' spau! Pod kostanjnam? Neverjetn'! Če b' vedel, da s' tak revež, b' te biu povabu k seb'!
- Gašper:** Tako? Kje pa stanuješ?
- Meščan:** Hm — don's sem slučajn' prenoč'vou v brzol' na policiji!
- Gašper:** Hvala lepa za tako stanovanje! Zakaj si pa bil tam?
- Meščan:** Hm — pri nek gospej sem si sposodu marela, pa ji je nisem vrnu. Ampak ti da s' morau spat u zvezd'! Revež!
- Gašper:** Nisem revež! Bogataš sem!
- Meščan:** Kuga? Mene b' rad nafarbau, da s' bogataš?
- Gašper:** Da, da, kar čez noč sem postal bogataš!
- Meščan:** Prmejkuš — kaku s' pa tu naredu, da s' postou kar čez nuč bogataš? Kje s' pa vlomu?
- Gašper:** V banki! Zadel sem glavni dobitek!
- Meščan:** Kuga? (Poskoči.) Videš pr'jatu, midva sva kuk'r ustvarjena drug za druž'ga! Ti s' bogataš, jest pa sem revež — jest nimam n'č, ti pa dost' — zatu je treba, de postaneva nerazdružljiva prjatla!
- Gašper:** Kako to? Ne razumem te!
- Meščan:** I za tu! Če s' zadel ta glavni trefer, pol imaš gotov' dost' d'narja! Kaku pa boš nek' sam ponucau ves d'nar? Če sva dva, ga bova laže ponucala!
- Gašper:** O, saj vem, kako misliš, klada pijana! Ni dovolj, da si sam pijanec, zdaj bi rad še mene zapeljal. Sram te bodi! Ali ni škoda denarja, ki ga zapravljáš in tvojega zdravja, ki si ga kvariš? Kaj pa si prav za prav?
- Meščan:** Kuga sem? N'č!
- Gašper:** Kako to?
- Meščan:** Trgov'c sem biu, pa sem pr'šou na kant!
- Gašper:** Seveda, ker si preveč pil!
- Meščan:** Veš, sej don's mi je žou. Če b' mogel, b' prec' začeu friš'n kšeft! Pa b' morau imet' tol'k d'narja, de b' poglihou svoje pufe in si preskrbu neki blaga. A za to b' nucau najmanj 40 jurjev!
- Gašper:** Smiliš se mi. — Čuj, če mi obljubiš, da ne boš več pil, ti jaz posodim teh 40.000. Vrnil bi mi jih pa čez leta, kadar bi si toliko opomogel.
- Meščan:** O ti osu! — Kak t' je pa ime?
- Gašper:** Jaz sem Gašperček!
- Meščan:** O ti, preljubi moj osu (se popravi) — Gašperček! Ti si moj rešit'! Obljub'm ti, da se bom ahtou vina in de bom prid'n delou, če m' pomagaš!

Gašperček: Seveda ti rad pomagam! Kar z mano pojdi, pa ti naštejem 40.000 dinarjev.

Meščan: Pojdiva!

(Gospa pride.)

Gašper: O, klanjam se, gospa! Mi, se pa že poznamo!

Gospa: Kaj me nagovarjate? Zelite mogoče vbogajme?

Gašper: Kaj? Jaz vbogajme? Ha, jaz sem bogataš!

Gospa: Bogataš? (Se smeje.) Koliko pa imate?

Gašper: Več kot vi! Če hočete, vam dam jaz vbogajme ali pa vam kupim nov klobuk! Zdi se mi, da je vaš že precej obrabljen; samo polovica ga je še ostala, hihih! Koliko hočete, gospa? Koliko stane tak klobuk! Takoj vam dam denar, da si kupite novega.

Gospa: Nesramnost! Ali ste se ga napili?

Gašper: Nisem pijanec! Ampak skoraj bi dejal, da ste se ga vi napili, ki imate svoj raztrgan klobuk tako postrani, hihih!

Gospa: Nesramnež, takoj pokličem stražnika! (Odide.)

Gašper: E, mestni ljudje pa res ne poznajo šale! Na vasi smo bolj prijazni! Stražnika se pa nič ne bojim. Se prav dobro razumeva!

Meščan: Če b' ti kej hotu, se že jest potegnem za te! Ti boš pomagu men', jaz pa teb'!

(Slabo oblečena ženica, vsa zaskrbljena in žalostna, prihaja z otročičkom v naročju. Za roko vodi fantka, ki joče.)

Gašper (sočutno): Glej no, glej, to revo! — Kaj je z vami, mati?

Ženica (s slabotnim glasom, žalostno): Mož mi je umrl! Revna sem in otroke imam. Lačni so revčki! (Zajoče.) Pa nimam niti pare!...

Gašper: Čakajte, mati, takoj vam dam 100 dinarjev!

Ženica: Ne norčujte se iz uboge reve. Saj ste sam revež!

Gašper: Nič se ne norčujem! Kar z mano pojdite v gostilno. Vse vas bom nasitil, pa še 500 dinarjev vam dam.

Ženica (zajoče): Nehajte že s temi norčijami! Z bogom!

Meščan: Ne, ne, g'spa! Gašperček ima d'nar in je dober člouk!

Ženica: O, gospod, saj vas poznam. Kupovali smo pri vas (v solzah), ko se nam je še dobro godilo. Ali je res, kar pravite?

Meščan: Res, res! Tudi jaz vam pomorem!

Gašper: Kar pojdimo! 1000 dinarjev vam dam!

Ženica (od veselja še bolj zajoka, pade na kolena): O, hvala vam, hvala!

Gašper: Ne, ne, ne, nočem tega! (Jo z gospodom dvigne.) Pojdimo!

Ženica (vso pot): Hvala vam, hvala! (Odide.)

(Z druge strani se zasliši godba cirkuškega spreveda, ki prihaja vedno bliže. Končno pride na oder. Za njim ljudje. Godba utihne.)

Cirkuški ravnatelj (zelo glasno in patetično): Nocoj prva gala predstava svetovno-znanega cirkusa, Bedarino - Neslanovski! Začetek ob osmih zvečer. Vstopnina nizka. Lastna godba! (Da znamenje godbi. Godba zaigra. Različni artisti, klovni in medved izvajajo svoje umetnine.)

(Gašper, meščan in fantiček one ženske, ki ga vodi Gašperček za roko, se vrnejo.)

Gašperček: Kaj pa to? Saj ni pustni torek! Kakšna vesela in pisana družba! V Ljubljani je pa res veselo. Pa še delavnik! Kaj nimajo Ljubljčanani nič dela? Hihih, saj so vsi znoreli! (Gospodu, ki stoji ob strani. Dečka je prevzel purgar.) O, klanjam se, visokorodni gospod! Zakaj se niste pa še vi našemili?

Gospod: Kaj?

Gašper: Zakaj se niste še vi našemili, kakor tale pisana družba?

Meščan: Hahaha!

Gospod: Norec, s palico vas bom! Poberite se v cirkus!

Gašper: Hihih! Kaj se pa tako jezite? Saj vam nisem hotel nič hudega! Kaj morem jaz zato, če ste slabe volje, hihih!

Gospod: Čakajte, vi paglavec! Pokličem stražnika! (Odide.)

Banda (skače okoli Gašperja).

Gašper (poskakuje nekaj časa; nato): Hej, dovolj! Čujte vi, dovolj! Nehajte, bežite, pustite me!

Stražnik (pride): Kaj pa je spet to? He, cirkuška banda, pojdite naprej! (Banda odhaja.)

Gašper (obsedi sredi odra).

Stražnik: No, kaj pa vi? Pojdite z njimi! Kaj čakate? Poberite se v cirkus! Avgust neumni!

Gašper: Kaj? V cirkus? Jaz neumni Avgust? Kaj pa mislite? Tako se pa ne pustim zmerjati!

Stražnik: A tako, vi ste? Ali se še vedno klatite po mestu? Ali še niste našli banke?

Gašper: I seveda, pa denar sem tudi že dobil! Dobro, da ste me spomnili! Nakupiti moram marsikaj! Ali imate v Ljubljani kakšno trgovino?

Stražnik: Kaj bi pa radi kupili?

Gašper: Ne bodite no tako radovedni!

Stražnik (se smeje): Zakaj pa potem vi sprašujete, kje je kakšna trgovina?

Gašper: Zato, ker moram mnogo nakupiti!

Stražnik: No prav! Pa pojdite tja v tisto trgovino tam! Boste že kaj kupili.

Gašperček: No vidite, saj ste čisto ljubeznivi, gospod carinik. Pa hvala lepa.

Stražnik: Že prav, že prav.

Gospa (za odrom): Stražnik, stražnik!

Stražnik: Kaj pa je že spet? (Oide.)

Gašper: Torej tu je trgovina. Bomo videli, če imajo dobro robo.

Ribničan (pride): Toliko je ulic, da ne vem, katera je prava.

Gašper: Poglej no, poglej! Dober dan, oče!

Ribničan: O dober dan, gospod. Vi ste pa gotovo Ljubljančan.

Gašper: Hihhi, seveda sem.

Ribničan: Pa oprostite, imenitni gospod, da vas nadlegujem.

Gašper: Hihhi, po kaj ste pa prišli k nam v mesto?

Ribničan: K doktorju sem prišel, a ne vem, kam naj grem.

Gašper: K doktorju? Ali vas zob boli?

Ribničan: Kaj bi me zob bolel, sosed mi nagaja, veste, imenitni gospod!

Gašper: A tako, s o s e d a boli zob? Zakaj pa ni potem o n prišel v Ljubljano?

Ribničan: Ne vem, imenitni gospod. Pa če ste že tako prijazni, mi, prosim, povejte kje je doktor, če veste!

Gašper: Jaz vem vse!

Ribničan: V Ribji ulici stanuje. Kje pa je ta Ribja ulica?

Gašper: Hihhi! Ribja ulica! Kje neki? Tam kjer ribe hodijo, na sredi Ljubljanice!

Ribničan: I bežite no, ali je mogoče? Kako se pa pride tja?

Gašper: Hihhi, v Ljubljani je vse mogoče. Ampak če hočete tja, morate najprej na Ljubljanski grad. Tam vam bodo že naprej povedali.

Ribničan: To je pa škoda, da nisem že prej na vas naletel, imenitni gospod. Toliko sem taval po Ljubljani, da sem že ves truden. Na Ljubljanski grad, pravite? (Oide.)

Gašper: Da, da — na Ljubljanski grad! (Ribničan odide.) Hihhi, ta se bo že še nahodil. Salabolt, človek nima miru v tej Ljubljani. Sedaj pa le hitro v trgovino. (Oide.)

Stražnik (pride. Tramvaj privozi mimo.)

Gospod (pride): Hej, gospod stražnik!

Stražnik: Želite, gospod?

Gospod: Tu po mestu se potepa neki pobalin. Norčuje se iz ljudi! Pobrigajte se malo za njega! Par krožnikov ričeta v špekamri mu ne bo škodilo.

Stražnik: Poskrbel bom. Kakšen pa je?

Gospod: Oblečen je nekako rdeče.

Stražnik: Haha, to je pa tisti iz Urbanove vasi pri Bledu, ki je prišel samo na obisk v Ljubljano! Bom poskrbel!

Gospod: No prav! (Oide.)

Gospa (pride): Slišite, gospod stražnik, to je nezaslišano!

Stražnik: Kaj pa?

Gospa: Tu se klati nekdo, ki se vsakemu posmehuje.

Stražnik: Že vem, že vem! Je že zaprt!

Gospa: Dobro! (Odide.)

Stražnik: Hahaha! Ta kmetič iz Urbanove vasi pri Bledu je zmešal vso Ljubljano: a je dober človek. Upam pa, da se je že odpeljal v svojo domačo vas in da ne bo več delal po Ljubljani zgage. Bilo bi mi žal, če bi ga moral odpeljati na stražnico!

Gašper (za odrom): Hihih! Hvala lepa! Klanjam se! Se lomim! Hvala za vljudnost! Pa z bogom! Prav prijetno je bilo!

Glas: Klanjam se, hvala lepa! Se priporočam!

Stražnik: Zdi se mi, to je glas te vrtavke!

Gašper: Hihih! Tudi jaz se priporočam! Če hočete lahko pridete kedaj k meni v vas. Pa zbogom! Ločitev od vas mi je sicer težka, a se mi mudi na vlak. (Pride ves otovorjen z najrazličnejšimi zavitki.)

Stražnik: Hej, vi, ali ste še vedno tukaj?

Gašper: O, gospod carinik! Seveda sem še tukaj! Če bi ne bil več tukaj, bi me pa tukaj ne biló. Zdaj pa grem, sem že sit Ljubljane! Pa zbogom, no, gospod carinik, in lepa hvala! Se priporočam!

Stražnik: Kako da ste se tako natovorili?

Gašper: Ha — to je vse za moje sosede! Vem, da me že težko pričakujejo. A za slovo bi vam še rad stisnil roko, gospod carinik!

Stražnik: Prav, prav! (Mu poda roko. Gašperju padejo vsi zavitki na tla.)

Gašper: Tudi prav, sedaj vam vsaj lahko podam roko v slovo.

(Tramvaj pripelje in močno zvoní.)

Gašper: Počakajte, počakajte, povozili mi boste vse moje zavitke!

Sprevodnik: Poberite brž, nimamo časa čakati!

Gašper: Kar počakajte, saj se bom tako z vami peljal. Ali me lahko peljete do Urbanove vasi pri Bledu?

Sprevodnik: Kaj še, vi bi se radi peljali kar okrog sveta!

Stražnik: Čujte, pokličem vam avto, da vas zapelje na kolodvor. A naredimo prostor tramvaju! (Zbrca vse zavitke v stran.)

Gašper: Jojmene, kako ravnate s tem! Vse se bo polomilo!

Stražnik: Sedaj pa počakajte na avto, da natovorimo vas in vašo kramo! (Odide.)

Gašper: Presneta reč! Nazadnje še iz Ljubljane ne bom mogel, toliko imam te navlake! 'Zdaj se je odpeljala še ta kureta in od njenega kočijaža sem se tudi pozabil posloviti. (Pobira zavoje, ki mu sproti padajo spet na tla. Avto se pripelje, v njem šofer in stražnik.)

Stražnik (izstopi): Tako, dragi prijatelj, zdaj pa le v avto z vašo kramo. (Prime vse zavoje in jih trešči v avto.)

Gašper: Kaj pa je spet to? Prvič jaz nimam krame, drugič pa...

Stražnik: Nič »pa«! Kar tu noter zlezite, pa bo vse v redu. Avto vas pripelje na kolodvor. (Porine Gašperja v avto.)

Gašper: Čakajte, čakajte, tega fantička vzamem s seboj!

Stražnik: Kako to?

Gašper (zelo prisrčno): Hehe, ta je zdaj moj! Vzel sem ga za svojega. Pri meni se mu bo dobro godilo!

Stražnik: Dober človek ste! No, fantiček, kar v avto s tabo. (Ga porine v avto.)

Gašper (meščanu): Pa na svidenje, gospod trgovec! (Stopi v avto.)

Meščan: Na svidenje in hvala lepa! Samo beseda še. Prou je, da radi pomagate l'dem, samo glejte, de se kej ne pr'nagl'te. Pr' vsej pomoč drugim, ne smete pozab't nase!

Gašper: Hvala lepa za nauk, gospod trgovec!

Stražnik: Srečno pot!

Gašper: Zdaj pa le brž, da vlaka ne zamudimo! Hvala lepa, gospod carinik, pa pridite kaj k nam!... (Avto odpelje. Gašper vriska, fantiček se smeje, avto trobi.)

Stražnik in meščan (gledata za njimi in se smejeta).

Zastor pade.

NAŠI PESNICI

Anton Debeljak, Ljubljana:

Prof. Franu Kobalu

31. V. 1881. — 22. VI. 1937.

Pod svetlim svodom, glej, aeroplan.
Pod njim pa lastavica v zraku striže.
Med kamne sen umaknil se in križe:
ne gledam rad, če kdo je v grob dejan.

Prijatelj Fran, Tvoj posel je končan.
A tudi nam prihaja ura bliže,
da ležemo za vselej malo niže,
kot da postiljamo si slednji dan.

Izrabil si telo pod težo dela,
saj bil ti duh je vesten čudovito,
a nprav šegava vedno in vesela.

Nekoč iz Tvojega prahu, pepela
požene cvetje najbolj medovito,
na njem pa sreba — Tvoj simbol — čebela.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Moj prijatelj

Kad je umirao moj prijatelj prije nekoliko ljeta,
Sjećam se bio je tužan. I siv jesenji dan,
I bol je neka kroz prljavu prozorska stakla
Uz lomljivu nečujnu, ulazila u njegov stan.

On je ležao u postelji i slušao smireno
Tužnu klavirsku skalnu, što akorde maglom piše
A ja sam mislio o ništavilu ovog života
I slušao umirućeg druga kako teško diše.

I onda, kada je na grad prvi suton pao,
I sa prvog kata zajecao poj jedne ostavljene drage,
Moj je prijatelj uz dubok kašalj pridigao glavu.
Pa je zatim opet spustio na jastuk tromo, bez snage.

Zadrhta sam i zajecao, te druga mrtva cjelnuo tiho
I kao ranjena zvijer kriknuo sam u gluhi noć:
Da, bogovi, ljudi, životi i sv'jetovi silni,
I vi ćete jednom, kao moj drug, ovako nečujno proć!

Ст. М. Мутибарић, Деспот Св. Иван:

ЈЕСЕН

Напуни се воћњак оголелих грана
а пољане кише и досадне магле;
васиона опет окиснулих врана
које у јатима ко зна куд су нагле
бежећи од ових расплаканих дана.

Разним житом амбар дупком се напуни
а дворишта неком сламом разноврсном...
У собама жагор: кукуруз се круни
или кољу свиње те вечером мрсном
свако вес'о, сретан свој стомачић пуни...

Јесен, та на коју песници се туже,
пева кроз ветар и сањиву кишу...
Сељаку не смета. Они је не руже
јер замор летњи свињетином бришу
у јесен на коју песници се туже...

Др. Вој. В. Рашић, Београд:

У ШКОЛУ, — У ЖИВОТ!

Децо драга, децо мила
Што летите својој школи, —
Ох, да би нам срећна била!
Боже, Боже! осоколи!

Школа вам је к'о кошница
Да вас штити и да меда,
А учитељ к'о Матица
Све вас воли, — све од реда!

Он вас учи из малена
Да с незнања спадне вео, —
И из срца свог пламена
Да волите народ цео.

Погледајте: малишани
Што се крај вас труде живо,
Голуждрави к'о дивциани, —
Како раде све марљиво!

Што су, ето, сиротани
Без икога ближњег свога, —
Ал' су увек сви захвални
Добрим људ'ма доброг Бога!

Родитеље њихне свете
Сатрло је бојно поље, —
Ал' кад већи постанете
Схватићете све то боље!

И за то се сваки труди, —
А тешко је, тешко њима!
Да постану добри људи
И корисни вама свима!

И кад тако једног дана
Још будете боље среће:
Да к'о младеж школована
Посетите школе веће.

И свршите с пуно среће
Живи, здрави и весели,
Још и оне понајвеће, —
Постаћете људи зрели.

И тек тада, — Бог вам дао!
Да прођете и кроз нову, —
А ко би јој име знао?
Ох, ту школу живот зову!

M. J. Flanjak, konj. narednik - Zagreb:

Soko zastavi

Kad nam rodu svanu zora nova,
Od Kosova pa do Kumanova,
Koj' je dugo čezn'o za slobodom
Bijuć bitke s našim slavnim rodom,
Kidajući dušmanove lance,
Kroz poljane, gore, strašne klanice,
Naš si narod Ti vodila smelo,
Uvek si se stavljala na čelo,
S Tobom nam je sinula sloboda.
Ti vodiljo zvezdo našeg roda,
Našeg roda kroz vremena davna,
O Zastavo, Ti vodiljo slavna,
Pod Tobom su hrabro vojevali,
Tvrdu veru jedan drugom dali,
Hrabri Srbin, Hrvat i Slovenac,
Pod Tobom su braća splela venac.

Dobrovoljce smelo si vodila,
Na Dobrudži Ti si gorda bila,
Svome rodu nove snage dala,
I na Krfu s Orlom zablistala,
Od Soluna na Egejsko More,
Ti si prešla arbanaške gore,
Gde nam rodu nova slava bila,
Na Ceru si ponosno se vila.
O zastavo slavna našeg bratstva,
Ti si simbol časti, dostojanstva,
Oličeni Kralj i Otadžbina,
U Tebi su, o zastavo divna,
Ti si sveta, o zastavo, svima,
Junaci Te zlatnima slovima,
Ispisanu dižu u visinu:
»S verom u Boga za Kralja i Otadžbinu!«

Gustav Strniša, Ljubljana:

Uveli list

Veter zanesel me je pod nebo,
drobni čolnič veslal sem v vesolju,
poln sijajine v sončnem valovju
zalesketal nad zemljo.

Nizko sem splul nad globoko vodo,
gledal sem smrt v tolmunih penečih,
v brušenih njenih gladinah blestečih
pota, ki v večno se morje lijo!

In nad prepadom sem lesketal,
plašni šušтели po skalah so grmi,
vsak se v razpoki stiskal je strmi,
klical šumeč me, ko sem trepetal.

Veter v vrtinec me je zagnal
in me umazal s cestno govnjavo,
v lahnem dežju spet me opral,
vrgel med suho otavo.

Zdaj na dišeči kopici ležim,
truden popotnik čakam razpada,
z zadnjimi vlakenci kvišku želim:
živeti, živeti mi vsa je naslada!

Rica, Ljubljana:

Jesen

Nikjer ni sonca, bele breze
zamišljene v jesenski dan molče,
pokrilo listje je vse gozdne steze,
v prirode čaru se gube.

Plesoče so meglice me objele
in zavrtele se v vilinski ples:
skozi tenčico so oči strmele
pijane barv nezabljenih čudes.

In človek se pogreznil je v prirodu,
in z njo spojil v jesensko se skrivnost,
prenašal lažje svojo je usodo,
pozabil starost je in nje bridkost.

СВЕТИ ПЛАМЕН!

Што се једном заволи и љуби
То се више никада не губи!

Само да је искрено и врело, —
Одмах поста бесмртничко дело!

**Што из срца и из душе крене
Вечно живи, никада не вене!**

К'о с кремена, — као станац камен:
Извије се нам свети пламен!

И кад летне, као пламен лети, —
А што више, — више је и свети!

У лету ће прекрасно се снаћи:
Своје гнездо увек може наћи!

И кад хтедне жељи одолети:
Своме гнезду лако ће да слети!...

Имаш мајку, имаш оца свога:
То су први преставници Бога!

**Бој се Бога, свим га срцем љуби, —
Празно срце штетно је и груби!**

Имаш браће, имаш сестре своје, —
С њима јачај, — љуби, све је твоје!

Имаш драгу ил' драгана свога, —
Браком листај и пред лицем Бога!

Имаш пород, имаш народ цео, —
Куд' би више, — шта би више хтео?

**Чувај своје и Богу је драго!
Чувај своје највеће је благо!**

**Пред тобом је Домовина цела
На те гледа и на твоја дела!**

**Из њеног си соколског крила,
Кличи: Мајко, домовина мила!**

Да је буде, — шта све није било!
Колико се само крви лило:

За слободу, јединство и слогу, —
Да живимо, к'о браћа по Богу!

Море крви лило се и лило
Да би свима угодније било!

И у борби кад владалац страда, —
Она живи, бори се и нада!

И то стално кроз векове саме, —
Па сад: дижи копрене и таме!

Ако блиста, — блистај и ти с њоме:
У срцу се поносите својоме!

**Са љубављу, савесно и часно
Послужи је, — никад није касно!**

То је твоја и дужност и право!
Исправи се и погледај право!

С Домовином ради да нам траје, —
А с добрима само бесмртна је!

И нек светли кроз наш станац камен:
Чиста љубав као свети пламен!

Vilko:

Suzi

Kud si, suzo, poletela,
Da niz moje suziš lice;
Kakva kob te saletela,
Suzo moja zlosretnice?

Il bi htela med' zvezdice,
Da zasvetliš tako mala?...
O, ne tuži, o suzice,
Več je davno tvoja pala!...

O, da l' žudiš sitnog cveča
Mirisnoga cvetnog maja,
Što se runi sred proleča
Iz samoga Božjega raja?

A. Francevič, Ljubljana:

Kos in vrabec

Jesenski dan med mrkim smrečjem
s perotjo mokro drgetá.
A v hladu neprestano večjem
še gladu bolj ozobje škrgeta.

Vse težje kosovka zatika
za plenom v zemljo trudni kljun:
mrčes pred mrazom se umika.
»Ná, samka, kar napolni si golžun!«

Kako se zakadi na mrve,
to bil je pir, to bil je raj.
V orehih često je dobila črve,
obilen masten zalogaj.

Tu samec pripodi se h kupu,
pa vname se srdito boj.
Vsak sope v strahu, hrope v upu,
ko čuti napadalca nad seboj.

Med bitko pa vrabič ugane,
da tukaj gre za dober plen,
in nadenj tihotapec plane:
za jelo vrabec nikdar ni bil len.

Še dalje borba kosov traja,
še huje neti jo zavist.
Ob njej pa tretji se naslaja —
vsak bratski spor za tujca je korist.

Rica, Ljubljana:

Navdihnenje

V sebi čutim kipenje, drhtenje,
silno, ognjeno mladost,
čutim prirode globoko življenje,
zamačnjen spoznavam skrivnost.

Mogočna antena sprejemam žarenje,
in tajne glasove brezmejnih daljav,
vse duši oddajam, da novo hotenje
v nji vstaja, saj čuti veselja pozdrav.

Že sam in mogočen zavladam svetovom,
ki pesnik ustvarjam jih, bog,
za kazen enkrat pogubljenim duhovom
enak v pozabljenje utonem ubog!

Majčino pismo

Sada si sine, sâm daleko tamo
U tuđem svijetu i kraju,
Meni si misli ostavio samo
O tvom divnom djetinjem maju.

I pišem tebi, evo, danas pismo
O našem domu i gradu,
Već dugo, sine, vidjeli te nismo,
Ja — i oni koji te znadu.

Ovdje je jesen i lišće već pada,
Ulice su puste i same;
Sve odiše dahom tihoga jada
I ljudi svi umorni čame.

A ja o tebi sad sanjarim, sine,
I čekam tvoj dolazak skoro,
Da mi sunašće sreće opet sine
I dani da ne teku sporo.

Ah, dođi, sine, u majčino krilo
Zagrljaj će biti nam mio;
Tad biće sve kao što je i bilo,
Bićeš srećan ko što si bio.

A. Francevič, Ljubljana:

Hrt in hijena

Hijena hrtu govori rekoč:
»Šakal mi večkrat dela jezo,
napade tudi tebe neko noč.
Želiš, da bi midva sklenila zvezo?
Kadár močnejši tebe bi nahrulil,
na svoj način mi boš zatulil
in koj priskočim na pomoč.«

Verjame hrt in da podpis ko vitez,
hijena vzame stvar samo na videz.
Ta stvor, ne mačka niti pes,
od nog do gobca je potuhnjen ves,
močan v čeljustih ali plah,
zato mu v hrano često služi mrha.

Ob hrtu malo ga minil je strah.
V zlagani stiski malopridna mrha
zalaja na pomoč: takoj šakala
za vedno skupaj sta od tam pregnala.
Poslej v ozemlju prostem
ujela živ je plen pogostem.
A kri, to veste, je poseben sok:
tako razvnela nekdanj je hijeno,
da hrta je napadlo kruto v bok.
Ta pa raztrga njo s pogodbo njeno.

Ст. М. Мутибарић, Деспот Св. Иван:

ПАТАР

Погрбљена леђа и жуљаве руке
причају нам јасно шта све за нас даје!
а боре на лицу и очи што сјаје
колике је рад нас подносио муке.

Мирноћа у речи и гледање мило
сликају нам душу која све нас воли;
чврстоћа мишића, поопштрено било,
како се то ради а не чека, моли...

Његова безбрижност што у крајност тера,
говори нам јасно каква му је вера
у његове моћи: две жуљаве руке...

И његова песма, као ехо хуке,
што се вазда чује са плодних атара,
потпуњује слику нашега ратара...

Vidoslav Šitum, Sarajevo:

Pridvidjenja

Krvavo sunce na zapadu šuti,
kao u meni neka nesvesna vera,
dogadaji novi i svetliji puti
vode me k pravcu novoga smera...

Vera ta što ũ meni leži,
osećaj i misao što sada mi vodi,
to ideali su moji, novi i sveži,
što vode Istini, Pravdi, Slobodi.

To vodi me nekad čudnim daljinama,
kroz velike sanje i stvaranja uma,
čežnjama novim i cvetnim dolinama,
tiho i nećujno bez ijednog šuma.

I tada kroz trans, u koji padam,
ja vidim gde psalme pevaju ljudi,
i novom se osvitu sveta nadam
i novoj sreći, koja se budi.

RADOVI NAŠEG NARAŠTAJA

Rosenstein Karel, Jesenice:

Miškove počitnice

(Nadaljevanje)

12.

Mišku se je sanjalo, da je šel za procesijo. Zvonovi so pritrkavali in vabili ljudi v cerkev. Miško je šel prav zadaj in vsa ta dolga vrsta ljudi se mu je zdela kot kača. Polagoma se je ovijala okoli njega. Rad bi zbežal ali zakričal, a ves je okamenel od strahu. Kaj, če ga kača požre? Joj, saj res. Tako ogromno žrelo ima. In zobje... br... Napel je vse sile in zaklical: »Mama!« — Kača je v hipu izginila. Miško se je ozrl okoli. Kaj je to? Okoli njega je popolnoma temna in neskončna praznота. Kje je? Na koncu tega temnega prostora je zapazil droben žarek svetlobe. Kmalu nato je zaslišal iz daljave svoje ime. Zbudil se je, si pomel oči in zaspano pogledal okoli sebe.

»Miško!« Nekdo ga je zaklical pred vrati. Oče? V hipu se je spomnil včerajšnjega obiska pri Brezarju. Skesal se je ob misli, da je Brezar že morda povedal očetu, kar se je včeraj zgodilo. Oh, kakšno smolo ima. Vse se mora tako žalostno končati. Zasmilil se je samemu sebi.

»Miško!« Glas pred vrati je bil jezen. Miško je brž skočil k vratom in jih odklenil. Strah in groza. Pred vrati je stal oče. Obraz mu je bil jezen, oči so se mu iskrile, obrvi so bile hudo namršene in desno roko je imel sumljivo skrito za hrbtom. Miška je spreletela groza. Sedaj pa bo... Zadenjski se je pomaknil nekaj korakov nazaj.

»Kje imaš hlačke?« Strahovit očetov glas ga je pribil ob tla. Ni se mogel ganiti z mesta, kot bi bil okamenel.

»No!«

»Tu so,« je izjecljal Miško in položil hlačke v nastavljeno očetovo roko. Kaj vendar brigajo očeta hlačke? Nikdar se še ni spomnil kaj takega. A preden je mogel najti vzrok čudne očetove zahteve, je že oče pokazal s palico, ki jo je imel skrito za hrbtom, na veliko rano v hlačkah.

»Odkod je to?«

»To, to, se mi je včeraj raztrgalo...«

»Kje?«

»Kje? Kako bi se izmazal. Če je Brezar povedal, je vse zaman in laž bi le škodovala. Če pa oče še ne ve vsega, bi bilo škoda, da bi mu sam povedal.

»Pri igri«, je počasi spravil Miško iz ust in s plašnim pogledom ošinil očetovo roko, ki je držala palico.

»Pri igri? Ali misliš meni lagati? Vse vem. Pridi sem!«

Sedaj je bil Miško prepričan, da oče vse ve in se je zavedal, kaj ga čaka. Nekaj bo oče še gotovo pridal za nameček, ker je lagal. Presneta smola. Vdal se je v usodo. Zaprl je oči in se s kratkimi koraki približal očetu. Kmalu je začutil roko na svojem vratu in takoj nato udarce na nekoliko nižje ležečem mestu. Pomagale niso ne prošnje, ne solze, ne obljube.

Oče je nekoliko prenal, in ko je ravno hotel pričeti znova, je stopila v sobo mati. Zadnji čas. Miško se je vrgel v njeno naročje in se milo razjokal. Oče je razjarjen odšel. Mati je pa sinka tolažila in mu dalaja lepe nauke.

Uro nato je bilo že vse dobro. Z Janezkom sta sedela v jedilni sobi. Vsak je imel svojo knjigo in čital. A kmalu sta se morala umakniti iz jedilnice, ki

je bila lepo svetla, v Miškovo sobico, ležečo v prvem nadstropju in bolj temno, ker je prišla služkinja s škaфом vode, da bi »ribala pod«. Miška je to hudo zdrazilo, a ni si upal ničesar reči, da bi ga ne slišal oče.

Zunaj je bilo pusto, čmerikavo vreme. Jug je prignal ogromne grmade težkih, črnih oblakov. Ozka dolina je bila kmalu od vseh strani zaprta in pričelo je liti z neba, da so po cestah tekli potoki blatne, rumenkaste vode. Janezek se je poglobil v lepo povest, Miško pa ni strpel pri knjigi. Pričel je čitati pravljico o »Zlatem jabolku«, a to se mu je zdelo preotročje in predolgočasno. Kdo bi vedno buljil v knjige in si kvaril oči, si je mislil in je stopil k oknu. Gledal je telefonske žice, kjer so kapljice ena za drugo drsele, se preHITEvale in končno padale na cesto. Pod streho sosednje hiše je zapazil družbo vrabcev, ki so se mokri in razmršeni otresali in jezno čivkali. Tudi njim je dež pokvaril lep dan. Nedaleč od Logarjeve hiše so stala črna, zakajena tovarniška poslopja. Stala so v dolgih vrstah in nad njimi so se dvigali visoki dimniki, ki so neprestano bruhalo iz sebe oblake dima in saj. Skozi zaprašena okna je Miško videl delavce, stoječe pri strojih. Enakomerno so se pripogibali, mazali, pritiskali na vzvode, nosili, nalagali in odlagali. Na koncu tovarniških poslopij je bil črn nasip, kjer so vzlic hudemu dežju stali delavci, premočeni in umazani in so metali iz železnih vagončkov velike kose »žlindre«. Mišku so se ti trpini smilili v dno srca. Kako se bi mu tudi ne? Poleti in pozimi stoje na nasipu z lopatami in krampi v rokah in mečejo iz vagončkov prst, žlindro in kamenje. Enkrat jih prepeka sonce, drugič jim veter in burja bijeta v obraz dež in sneg.

Miško je žalosten in slabe volje stopil od okna. Nekaj časa je hodil po sobi gori in doli in premišljeval, na kak način bi se dalo zabavati, a ker ni našel nobene prave rešitve, je odšel v spalnico, kjer je na lepi hrastovi omarici stal radio. Hotel je poiskati nekoliko godbe. A danes ni mogel dobiti nobene dobre postaje. Večinoma sploh niso oddajale. Če pa so, se je kakšna operna pevka na vso moč predirala. Tega pa Miško ni prenesel. Ljubil je godbo veselo in poskočno, tako da mu je srce kar poskakovalo. Tudi prenosa iger in govorov ni mogel poslušati. To se mu je zdelo predolgočasno. Končno je ujel neko italijansko postajo, ki je predvajala plošče. Udobno se je zleknil na mehki zofi in se zazrl skozi okno v strme vrhunce Karavank, nad katerimi so se podile sive megle kot dolge, suhe in raztegnjene pošasti. Naliv je pojenjal in le drobne kapljice so pršile na premočeno zemljo. Polagoma se je jasnilo in tu pa tam se je pokazala krpa modrega neba, ki pa so jo bežeči oblaki kmalu zakrili. Čez čas je na zapadu skozi temno steno oblakov zmagoslavno posijalo sonce in vrglo skozi veliko odprtino, ki se je naredila med oblaki, širok pas žarkov. Zjasnilo se je in tudi Mišku se je zdelo, da mu je padlo z duše nekaj težkega, kar ga je ves dan tlačilo in morilo. Vse se mu je zdelo prerajeno. Zelenje je bilo bolj sveže kot prej. Nič več ga ni pokrivala debela plast prahu in saj. Zrak je bil tako čist, da je razločno videl na zapadu obrise gorskih velikanov, ki so ponosno dvigali svoje vrhunce proti nebu in se radovali ljubega sonca.

Miška je zbudilo iz zamišljenosti silno tuljenje v radiu. Moral ga je zapreti. A nenadoma se ga je polotila huda radovednost, kako neki je radio sestavljen in kako deluje. Oče ga je vedno svaril pred tem, rekoč, da je še premlad in da še ne more razumeti radijevega ustroja. Zato se je že zdavnaj namenil, da bo sam prišel tej skrivnosti do kraja. A ni imel prilike. Nikdar ni bil sam v spalnici. Danes je pa bila nadvse ugodna prilika. Oče je bil v krčmi, mati v kuhinji in v spalnici je bil sam.

Hitro bo radio odprl in ga pogledal. Samo da vidi, kakšen je znotraj. Prisluhnil je, če se morda kdo ne bliža spalnici. Nikogar ni bilo. Vse je bilo mirno, samo stenska ura je enakomerno tiktakala na steni. Miško je dvignil pokrov. Pred njim je ležala vsa čarovnija. Pet žarnic in brez števila žic, majhnih vijakov in ploščic. V tišini je slišal udarce svojega srca, ki je

udarjalo, kot bi hotelo skočiti iz prs. Polastila se ga je nekaka sladka nervoznost, ki obide človeka takrat, ko dela nekaj prepovedanega. Že je hotel zopet radio pokriti, a roka mu je kar sama smuknila med žice in ploščice in kmalu je imel pred seboj na mizi polno vijakov in drugih drobnih predmetov. Ves je bil zatopljen v to opravilo in niti na misel mu ni prišlo, da bi ga lahko kdo pri tem zasačil. Mirno je vrtel, odvijal in zopet pritrjeval. Ko se mu je zdelo, da je dovolj te igre, je zopet začel zlagati majhne delce nazaj, kot so bili prej. Vse je že pritrdil nazaj razen štirih majhnih delcev, za katere ni vedel, kam bi jih dal. Srce se mu je stisnilo od strahu in po telesu so ga spreleteli mravljinici. Zopet bo kaznovan. Najbolje je, da se naredi nevednega in nikomur tega ne pove. Položil je one štiri delce med žarnice in pritrdil pokrov od radia nazaj. Na zunaj ni bilo videti, da je imel radio v posetu mojstra, ki ga je dobro »popravil«. Ko je pa Miško poskusil, če deluje, je radio molčal. Sedaj bi bil vesel, če bi zatulil, ali da bi se oglasila od nekod operna pevka s svojim sopranom, a vse je bilo mirno, samo Miškovo srce je razbijalo kot bi tolkel po nakovalu. Tiho se je izmuznil iz spalnice v svojo sobo, kjer je Janezek še vedno čital. V sobici je bil že skoro mrak.

»Janezek!« se je Miško priplazil k prijatelju in ga prijel za ramo. »Ali veš, kaj se mi je pripetilo?«

»Kaj?« se je Janezek začudeno in vprašujoče ozrl k njemu.

»Zopet nesreča. Radio sem pokvaril. A ne smeš nikomur praviti. Morda se bo dalo utajiti. Saj veš — naš oče...« Mišku je zastal glas v grlu. Najrajši bi se razjokal, a ga je bilo sram.

Janezku se je prijatelj smilil in sočutno ga je potrepljal po rami in dejal: »Ti imaš pa res smolo. A nič se ne boj, nikomur ne bom povedal.«

Zmračilo se je. Skozi okno se je videlo nebo, ki se je že zjasnilo. Drobne zvezdice so postajale vedno svetlejšje. Dečka sta sedela eden poleg drugega na divanu in zamišljeno gledala skozi okno v zvezde, ki so mežikale na nebesni modrini in trepetale, kot bi se tudi one bale za ubogega Miška, ki je bil ves potr in obupan.

13.

Kmalu sta zaslišala glas Logarjeve matere. Klicala ju je k večerji. Tiho, skoro neslišno sta se splazila po stopnicah v pritličje. V jedilnici so bili že vsi zbrani okoli mize. Dečka sta potrta in žalostna sedla vsak na svoj prostor. Čeprav sta bila lačna, jima jed ni dišala. Popila sta vsak svojo skodelico kave in nato upognjena in zamišljena sedela in čakala, da drugi pojedjo. Mišku vest ni dala miru. Neprenehoma si je očital, da je res preveč poreden. Da je moral ravno danes stikati po radiu, ko se očetu še ni poglela jeza zaradi Brencljevih hrušk. Da bi vsaj danes ne poslušal radia. Morda pa že ve in le noče tega pokazati. Miško je na skrivaj poškilil na očeta, a njegove poteze na obrazu so bile mrzle, odločne in niso razodevale ničesar. Enakomerno je nosil z vilicami grizljaj za grizljajem v usta, in ko se je najedel, se je naslonil nazaj in se zagledal v sliko svojega deda, ki je visela na nasprotni steni. Logarjevi se pri mizi niso razgovarjali. Hitro so pojedli in brez besede so služabniki odšli na delo, stari Logar in mati Logarica sta pa še nekoliko posedela in se pomenila to in ono.

Janezek, ki je sedel poleg Miška, je bil tudi ves prestrašen in nekoliko jezen na svojega prijatelja, ki je tako silno radoveden in siten, da mora razdražiti starše. Obenem se mu je smilil, kajti vedel je, da se to brez kazni pri strogem Logarju ne bi končalo. Rad bi mu pomagal, a ni vedel na kakšen način. Če bi sedaj pri večerji povedal, bi se Logar razsrdil, a kaznoval bi ga morda ne. Že je imel na jeziku, da bi na lep način pojasnil Miškovo nesrečo in ga prosil, naj mu odpusti, a beseda mu ni šla iz ust in še bolj poparjen kot prej je pobesil glavo. Bilo mu je tako hudo kot bi bil sam udeležen pri tej neumnosti.

Logarjeva mati si je obrisala roki v predpasnik in počasi spregovorila: »Veš kaj, stari, ali ne bi šli na izprehod. Vreme se je lepo preobrnilo. Dečka se mi tudi zdita nekoliko tiha in zamišljena. Temu je gotovo vzrok, da sta bila ves dan v hiši. Mladina potrebuje svežega zraka in prostosti. Ali ne bi šli?«

»Ah — meni se danes ne ljubi in tudi se ne počutim dobro. Bom šel rajе v spalnico in poiskal primerno godbo v radiu. Vi pa le pojdite.«

Miška je zbolelo srce, kot bi ga kdo prebodel z iglo. Sedaj je vse končano. Še danes bo oče opazil, da je radio pokvarjen. In kdo ga je pokvaril, bo tudi takoj vedel. Pogledal je Janezka. Tudi njemu se je obraz spačil od strahu, in ko sta se srečala z očmi, sta čutila oba isto bolečino v srcu, ki jo občuti človek, ko spozna svojo krivdo in pričakuje kazni.

Stari Logar je odšel v kuhinjo naročit služkinji Micki, naj pazi mesto njega v krčmi. Logarica je pa z dečkoma odšla na izprehod.

Lep večer je bil. Globoko sta dečka vdihavala sveži in čisti zrak. Šli so mimo tovarne, kjer je nešteto luči metalo medlo svetlobo na upognjene hrbte delavcev, sklonjenih nad delom. Zavili so iz mesta. Ropotanje strojev je postajalo vedno slabše, dokler ni popolnoma utihnilo. Na strani ceste se je dvigal hrib, na drugi strani je pa bila kotlina, v kateri je nedaleč od ceste šumela reka. Drevje je metalo na cesto pošastne sence, krive, suhe in dolge, da se je Miško nehote stisnil k materi, čeprav ga ni bilo strah. Miško danes ni imel oči za lepoto jasne poletne noči. Izgubljeno je gledal predse in se prestrašeno zdrznil, če je poleg njega kaj zašumelo. V duši mu je bilo vse raztrgano. Misli so se mu podile sem in tja kot hudi duhovi. Mučil ga je strah pred kaznijo, o kateri je bil prepričan, da mu ne uide. Oh, da bi se vsaj danes srečno izteklo, si je mislil — vsaj danes...

»Kaj sta tako molčeca, dečka?« je vprašala mati. Čudno se ji je zdelo, da sta tako mirna. Saj sta drugače vedno živahna in vesela.

»Ne vem«, je tiho odvrnil Janezek, dočim je Miško samo glavo dvignil. Tudi Janezek se ni brigal za lepo noč. Miškova smola pri radiu ga je tako potrla, da bi se najraje razjokal.

Logarjeva mati je menila, da sta dečka zaspana, zato se je počasi vrnila z njima proti domu. Kmalu so izginili travniki in duhteči gozdovi in mesto prijetnih glasov čričkov jim je zopet udarilo na ušesa enakomerno ropotanje strojev. Ko so stopili iz gozdiča, jim je začemelo v oči nešteto luči. Zopet so bili v mestu, na zaprašenih ulicah, med črnimi tovarniškimi poslopji.

Doma je bilo vse mrtvo. V gostilniški sobi sta se dva starca pogovarjala o dobrih časih in počasi pila vsak svojo četrtinko vina. Miško in Janezek sta se hotela ravno izmuzniti v svojo sobico, ko je stopil iz spalnice oče.

»Miško, sem!« je zadonel po hodniku močan očetov glas. Miško se je stresel in mesto da bi šel k očetu, se je boječe stisnil k materi.

»Sem pojdi!« je ponovil jezno oče.

»Kaj pa je, za Boga milega, kaj je zopet storil?« je vprašala mati in oklenila Miška z rokami, kot bi ga hotela zavarovati pred težko očetovo roko.

»Radio je pokvaril, lump nemarni. Daj ga sem, da mu dopovem enkrat za vselej, naj pusti to stvar pri miru.« Oče se je razjezil in stopil korak proti Mišku.

»Bodi vendar pameten in mu daj mir sedaj ponoči.«

»Tako — ti mu še potuho daješ. Ravno tega je še treba.« Očetov glas je bil zaripel od jeze. Miško je pričakoval, da bo vsak čas skočil k njemu, ga potegnul od matere in pošteno naklestil. A obrnil se je, stopil v spalnico in ježno zaloputnil vrata.

»Nesrečni otrok«, je vzdihnila mati in žalostno zmajala z glavo. »Pojdita spat, pozno je že.«

»Lahko noč, mati.« Dečka sta tiho stopila v svojo sobico, se brez besede slekla in legla v posteljo. Vsaka beseda se jima je zdela odveč. Razumela sta se.

(Dalje prih.)

Rastanak s morem

Otkako znam za sebe znam i za ovo plavo more u našem mirnom bokokotorskom zalivu. I more me toliko osvojilo da postajem neobično žalostan kada pomislim da ga moram ostaviti. Moja najranija mladost provedena je tu na obali Jadrana. U nezaboravnoj uspomeni ostaje mi školovanje u gimnaziji, jer smo svakodnevno išli brodom u školu u Kotor, koji je daleko od Tivta oko deset milja. Sat vožnje nekad po moru mirnome kao ulje, dok sunce nemilosrdno peče, a vjetrovi s mora rashlađuju i tada smo svi na palubi u čitanju ili čavrljanju. Tako ponekad je more bijesno da u kabini slušamo pljuskanje razjarenog mora po palubi. I tako su prolazile godine, svake godine jedni su svršavali dok su mladi počeli prvi put da se voze. Tako sam i ja završio i moram da ostavim more i vožnju. Putujem dalje u život na studije, dok naš brod, koji smo svi voljeli i od milja dali mu ime »Kalandraka«, i dalje neumorno sječe more mirnog bokokotorskog zaliva. Uvijek se sjećam broda na kojemu je vladao uzoran red. Najstariji čak brinuo se zato, a mladi su morali da slušaju. Ujutro svi su morali da uče. Stariji su podučavali mlade, a oni su ih voljeli i slušali i godinama stariji su izašli, a oni su bili već stariji i imali su vlast nad mladima i tako ide stalno naprijed. Uvijek ću se sjećati vremena kada sam prvi put stupio na njega i svega vremena njegovog putovanja kao i tužnog časa kada sam se poslednji put s njega iskrcao kao svršeni gimnazijalac. Ali život je život. Sve ide dalje i ja moram da ponovo prionem radu, a moje more će me uvijek čekati da me zadovolji u slobodnom vremenu svakog ljeta...

Boka Kotorska. Pogled na tivatski zaliv u noći

Naraštajski tečaj u Kaštel Sućurcu

Naraštajski tečaj u Kaštel Sućurcu trajao je od 1 do 20 jula o. g. Već prvog jula vrvio je prostrani sokolski dom u Sućurcu sedamdeset i dvojicom naraštajaca, što su upravo stigli iz svih krajeva Jugoslavije. Prostrana dvorana bila je prekrivena krevetima na kojima smo prvoga dana morali da prenoćimo dok ne napravimo logor na ravnici nedaleko mora. Ali jaka bura smetala nas je u tome dva dana. Tek treći dan razapeli smo šatore i uneli krevete. Dva dana pre toga upotreбили smo da upoznamo kraj. Naš logor nalazio se na obali Kaštelanskog kanala, a na podnožju golog Kozjaka. S južne strane kanal je zatvoren poluostrvom Marjanom i ostrvom Čiovom. Kraj je delomično gô, a delomično obrasao makijama, izuzev Marjan, koji je obrastao lepom borovom šumom. Na padinama Kozjaka ima vinograda i maslinjaka. Posetili smo ruševine starog rimskog grada Salone, najvećeg grada provincije Dalmacije i omiljenog boravišta Dioklecijanovog. Čitavo dopodne provedli smo u razgledavanju toga grada izumrlih. Dobro je sačuvan amfiteatar na kojemu se razabiru izbe za divje zveri što su izgadnale proždiralice hrišćane, lože i kanal što vodi u more, i u koji su bacane žrtve krvavih pretstava. Videli smo ruševine kupališta toplih i hladnih, hram iz prvog vremena hrišćana, kao i mnoge sarkofage u koje se zajedno s mrtvacima pohranjivalo i blago da bi pokojnik mogao pristojno da živi na drugom svetu. Sarkofazi su, dakako, opljačkani još u srednjem veku. U kontrastu s tim mrtvim gradom dižu se uz more velike tvornice cementa, što žičanim vagonetima, s podnožja Kozjaka dobivaju lapor. Vratili smo se umorni i zadovoljni, jer smo već prvog dana toliko toga videli i naučili.

Drugog dana započeo je intenzivni sokolski rad pod vodstvom odličnog sokolskog prednjaka br. Bana. Truba nas je probudila u 6 sati. Za dvadeset minuta morali smo da se umijemo, obučemo za prostu vežbu i dovedemo u red naše šatore. Na znak obznane svrstali smo se po hodovima i pošli na obalu pred sokolanu, da uz sviranje himne dignemo zastavu. Sledila je prosta vežba. Posle nje priličan lončić kave s hlebom u blagovaonici, što se nalazi

Tečajci na vrelu Jadra s bratom prof. Rocom

u borovoj šumici pred logorom. Nakon malog odmora svrstani u odeljenja, pošli smo na sprave sa svojim vodnicima. Vežbanje je trajalo do 9. Iza toga predavao je br. Ban o svestranom uzgoju tela, o sokolskom sustavu telovežbe i o nazivoslovlju raznih položaja i pokreta na spravama. U 10 časova pojeli smo doručak i pošli na plivanje, ne kupanje. Općenito uzevši, slabo smo plivali, pa je brat Ban morao da počne s nama sasvim ispočetka. Odrivali smo se od dna i klizili površinom da bismo naučili pravilan položaj tela. Udarali smo posebno nogama i rukama da bismo naučili pravilan njihov rad, a pored toga vežbali smo disanje i ispuštajućii zrak, izlazeći i toneći pod vodu. Za dvadeset dana svi

Tečajci naraštajskog prednjačkog tečaja na putu za Klis

se umorile mišice, nenaviknute na tako naporan rad. Ali pritiskom volje mi smo izdržali i pobedili. Nekoliko dana kasnije s lakoćom smo podnosili sve napore.

Taj naš svakodnevni program rada bio je isprekidan izletima. Jedan od najvećih i najnapornijih bio je onaj na koji smo pošli u dva sata noću. Najpre uspon na Kozjak pa onda zamorno veranje hrptom Kozjaka po divnim primerima škrapa što ih je voda izbrazdala po golom krečnjaku. U 9 časova spustili smo se u Kaštel Stari i Novi, odakle smo se vratili u Sućurac ravnom cestom uz more. Predaleko bih zašao kad bih u detalje opisivao sve ono što smo tom prilikom videli i osetili. Jer s Kozjaka puca pogled na celu srednju Dalmaciju. Jasno se vide prema jugu tri velika ostrva: Brač, Hvar i Korčula, zapadno Šolta, a daleko, u magli, ostrvo Vis. Tog dana bili smo vrlo, vrlo umorni. Pa ipak, mora se to priznati, nismo nigde usput prestupili pravila, nismo izlazili iz redova ni iz koraka, nismo pili vode bez dozvole i t. d. To je bio težak ispit naših snaga, ili još pre, naše volje. Što bi i bilo kad bismo se već kod manjih napora razularili, a u skoroj neizvesnoj budućnosti čekaju nas možda kudikamo veći napori. Toga smo dana, iznimno, celo posle podne spavali i sutradan nešto kasnije ustali.

Drugi lep izlet bio je onaj na Klis, to drevno gnezdo hajduka i uskoka što »pališe krila lavu svetog Marka, kadgod halapljiv prohte okršaja«, kako ono pesnički reče Mirko Korolija. Na Klisu je svako dobio veliki komad hleba i četvrt kile janjetine. Br. prof. Roca održao nam i ovog puta predavanje od istorije Klisa. Usput nam je pročitao jedan čin Bodićeve »Bedne Mare«, dramatski preuđen od Bartulovića, a koji se čin odigrava

smo dobro plivali. Plivanje i skakanje s otkočne daske u more trajalo je do ručka. Ručali smo u našoj šumici u 1 sat. Do 3 časa bilo je obavezno spavanje, a posle toga veslanje, jedrenje, predavanja iz sokolske misli od br. prof. Skovrana, pa igre (odbojka i košarka). Ponekad su nam održavana predavanja o čovečjem telu i predavanja iz istorije Dalmacije od br. Stjepana Roca. Eto to je bio naš svakodnevni program s malim izmenama iz dana u dan. Svakog drugog dana, umesto igara imali smo laku atletiku i bojna takmičenja.

Svestrano, dakle, telesno vežbanje. Prvih dana su nam

Tečajci na zidinama starodavnog Klisa

na Klisu. Na naše navaljivanje morao je da nam pročita i ostalo. Naročito nas je pesmom zabavio naš blagajnik br. Sedlaček, čija je društvenost, gitara i »treznost« donela svoj obol u širenju sokolske ideje.

Pored ovog izleta, napravili smo ih nekoliko u Split i jedan u Trogir.

Ali, pored ovog ozbiljnog napornog rada, bilo je u našem logoru dosta i razonode. Na sokolani nalazio se veliki zvučnik, pa je naveče taj kraj odjekivao našim pesmama. Skupilo se tu predvečer mnogo naših simpatizera. Ali truba je zabavu nemilosrdno prekidala. Bilo je braće naraštajaca, koja su ponela sa sobom gitaru, harmoniku ili drugi kakav muzički instrumenat pa je do kasno u noć odjekivao naš logor pesmom.

Vratili smo se 20 jula oprostivši se srdačno međusobno i ponevši adrese da bismo se mogli s prisnijim drugovima dopisivati.

Zahvalujemo Savezu SKJ za sve žrtve što ih je prinelo da bi naš boravak bio što lepši i ugodniji i obećajemo da ćemo to vratiti u svojim sokolanama.

S. Svoboda, Tivat:

Razočaranje

Radostan je izašao poslednjega dana iz škole. Pa zašto i ne bi bio veseo? Nakon godine dana mučnog sjedanja, straha, učenja i psovanja sa svih strana, kada se nešto lijepoga napravi, valjda je zaslužio ono veselje. Stigao je kući i već s vrata knjige su letjele pod stol, a on se izgubio. Napokon došavši umoran kući pomisli da zbilja nema smisla tako bez cilja već da skuje neki plan svoga »zaslužena« planovanja. I tako počne: »Svakako na more bih najradije, e pa tetu imam i ona nas je toliko puta zvala, dakle prvi mjesec je povoljno riješen. Dalje gdje bih? Aha u Sloveniju k djedu i baki koji žive pod Kamnikom, zar nam nijesu ove zime pričali kakve su tamo šume. Eh, biće igre, kupanja do mile volje. Pa valjda sam i zaslužio to »malo« odmora. Što ostaje sada, samo očevo odobrenje. To ćemo odmah sutra: danas tata nije dobre volje, pa ako Bog da do dva tri dana da i zapjeva: Zbogom, Zagrebe!

Došlo je i to veče i naš Jurek otvoreno i važno kao kakav političar izjasni ocu svoj plan s mnogo nade u uspjeh. Ali otac nije hteo mnogo da govori. Jurek je s nestrpljenjem očekivao odgovor očev, i načulio je uši, ali otac samo reče:

— Pristajem, ali slabo si eto rasporedio. Evo ovako ćeš: do Vidov dana ti ćeš lijepo kući, pa i doma moraš biti, pa onda ćeš lijepo na more, avgust u Sloveniju. Eto tako.

— Pa dobro, pomiri se sa sudbinom Jurek nakon što je malo promislio, — tako ću biti svuda po malo.

Prolazili su dani u igri, lijenčarenju i napokon taj Vidov dan se primakao, a Jurek je često pitao za jelom: — Kada ću otputovati, tatek?

— Odmah dan docnije, govorio je otac.

— Ol rajt, odgovorio bi Jurek.

Vidov dan. Opet evo svi lijepo obučeni čekaju da vide plod svoga rada. I na izlazu: pjesma, smijeh, vesela lica, plač, natmurena čela, a naš Jurek? Eto među prvima je pognute glave išao kući, jer je na desnoj strani svjedodžbe jasno pisalo: »Ima da polaže popravni ispit iz matematike.«

Došao je bez riječi kući; došao je i otac. Jednim pogledom shvatio je položaj:

— Eto more će ti biti ona soba, a slovenske šume ću ti ja već dati. Mesto u moru kupaćeš se ti u znoju lica svoga — ja ti to kažem...

I to su želje i razočaranja jednoga od mnogih.

Umro je biskup dr. Učelini - Tice

Njegova smrt je izazvala kod Jugoslavena iskrenu bol. On je osim svećeničke dužnosti poznavao još i jednu drugu dužnost, dužnost prema otadžbini. Tu je svoju dužnost vršio s puno ljubavi i poštenja. On nije radio za ideje, koje zadovoljavaju samo jedan dio našega naroda, već je ljubio i radio za plemenitu i veliku ideju, za Slavenstvo. Time je najpoštenije tumačio ideju bratstva. Zato ga se može ubrajati među naše najveće Slavene, ujedno i prijatelje Sokola za koji se je bio i izlagao. Za svoj rodoljubivi rad osim bezbroj poštovanja dobio je i brojna odlikovanja s Najvišeg Mjesta i tom prilikom je opet pokazao koliko ljubi Jugoslaviju kada je zahvalio ovim riječima: »Najviša sreća koju sam u životu mogao želiti idočekati, je ostvarenje ideala tolikih naših pokoljenja — jedna i nedjeljiva Jugoslavija. Sad mogu mirno umrijeti. Molim Svemogućega da blagoslovi i štiti Kralja i čitavu Jugoslaviju.«

Akademija naraštajaca u Kaštel - Sućurcu

Najbolji naraštajci iz sjedišta naših župa bili su u mjesecu julu na logorovanju u Kaštel - Sućurcu i priredili prije odlaska svoju akademiju. Ko je prisustvovao toj akademiji može da bude ponosan s tom našom omladinom. Bilo je dosta viditi samo kako ti mladi junaci stupaju, a kamo li tek viditi njihove divne vježbe. Poslije svake vježbe naraštajci su nagrađeni pljeskom, a još više, o njima se još dugo govorilo oduševljeno: »Ovo su budući prednjaci.« »Ovo nisu Sokoli, ovo je prava vojska.« Ta priznanja mogu služiti kao potstrek za daljnji još požrtvovniji rad našim junacima - naraštajcima.

Sokolski slet u Visu

Sedam parobroda, sedam glazba, toliko trabakula i jedrenjača, čitavo more zastava i cvijeća, nekoliko hiljada ljudi oživljavalo je i davalo neobično i svečano lice inače mirnom Visu. Kada se sve svrstalo u red i kada je poslije oduševljenih govora 4000 grla zapjevalo »Sokolski pozdrav« i svrstalo se u beskonačnu dugu povorku, onda je tek izgled Visa bio neodoljivo lijep. I dok su se u povorci miješali zvukovi glazbe sa zvukovima pjesme i klicanjem, dotle je s prozora i krovova, s vrtova i ograda padalo more cvijeća i zelenila, dotle su oduševljene mještanke ljubile nama ruke, i plačnim glasom i suznim očima govorile, pokazivajući u zelenilu izvješene slike Kralja Petra II: »Sve za Kralja, duše moje...« A mi smo im dirnuti odgovarali: »Da, sve samo za Njega.«

Škrinjar Jožko, Trbovlje:

Mi Sokoli

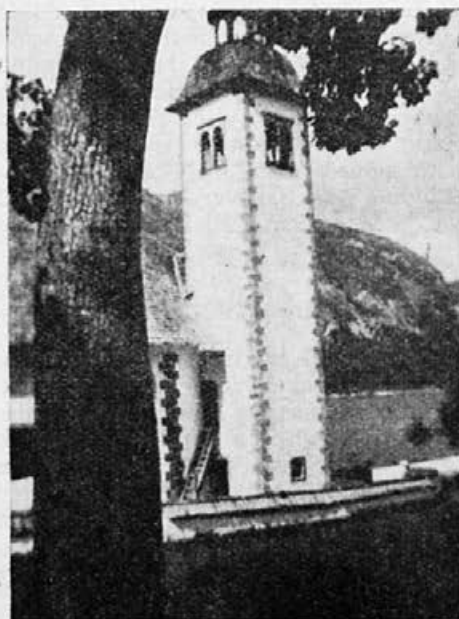
Mi Sokoli, mlada srca,
narodu vsi vdani smo,
Našo kri za narod, kralja,
v žrtvenik oddali smo.

Vzemi nas, usoda mila,
v krila svojih težkih vrst,
narodu naj zgodovina
srečna vre iz naših krst.

Mi Sokoli, mlada srca,
ne bojimo žrtve se.
Šaj so zdrava naša prsa,
in sokolsko v njih srce.

Naj do neba se razlega
naš sokolski »Zdravo« klic.
Šaj sokoli so v višinah
kralji v kraljestvu ptic.

Iz tabora mariborske sokolske župe ob Bohinjskem jezeru

Sv. Duh ob Bohinjskem jezeru

Štirideset in šest tabornikov nas je bilo. Mladi, stari, moški, ženske, vsi povprek. Tabor je stal tik jezera, nekoliko niže od Sv. Duha.

Jutranja telovadba, pospravljanje, zajtrk... delo... kosilo, kopanje in zvečer... taborna zabava.

Še dva dni, pa se bomo ločili od lepega Bohinjskega jezera. Tam v zadnjem šatoru, ki nosi ponosno ime »Lačni brlog«, se snujejo in kujejo ideje za taborne zabave. Ernest, Fifi, Zvonko, državljani »Lačnega brloga«, ti so že marsikatero zagodli, pa tudi ta večer pravijo: »Fantje, dajmo jo še eno.«

Zabava teče h koncu. Dežurni trobi nočni mir... čez pol ure že vse dremlje ali smrči po taboru. Le tam v zadnjem šatoru se brlogarji tiho smejejo in čakajo na učinek svojega »poslavljanja«. Kaj so naredili...? Komaj petdeset metrov vstran je taborno rusko kegljišče in na kol so obesili velik kotel za kuho. Potem... kroglo na vrvi, a vrvi v šator.

Vsi trije drže za vrvi. »Začnemo!« Vrv se napne... bum, bumbum... ropoče krogla po kotlu... Prenehajo... Nič odziva. Taborniki imajo prelepe sanje, da bi se dali motiti in strašiti... Še, krogla ropoče, kakor strojnice in poljski topovi na velikih manevrih... Aha, nekaj se že oglašča, toda kaj...? Taborovodja kliče: »Dežuurniii«. — Fantje pod odeje! Toda, ojoj, zasledil je vrv in že stoji pred »Lačnim brlogom«, oprostite, v sami pidžami. »Mrcine, marš ven, vam bom že pokazal strašiti po taboru. Vsi, z dežurnim vred boste stražili do jutra.« Hm, kočljiva zadeva, stražiti do jutra za tiste, ki bi radi spali. E, pa nič zato. Slamnjače k ognju in brlogarji so čez pol ure že sladko dremali ob ognju...

Jutro. Krasen je pogled na stražarnico ob ognjišču in speče stražarje.

Brat taborovodja, ki je prespal svojo strogost, jih fotografira, in pravijo, da tisto noč ni nič več strašilo po taboru.

Tudi naslednjo, to je zadnjo noč ni strašilo. Vsaj slišalo se ni. Toda vseeno... brlogarji so že na delu. Že med zabavo so si preskrbeli najlepšo dečvo iz šatora članic. Kdor bi to noč stal pri kupu »rezervne« slame za taborom, bi videl čudne stvari. Tri temne postave tlačijo slamo v neko

Sv. Janez ob Boh. jezeru

stvar. Ah, v dečvo! In dečva dobiva obliko, je že slična človeški postavi, če ne po drugem, vsaj po obleki. Sedaj pa problem glave. Malenkost...! Zogo in nanjo pravcati fes. In vse to visi sedaj na jamboru mesto zastave!

Sedaj pa dalje na delo. Na vrstj so jedilne posode ali »menaške«. Pobrali so jih od najbolj »popularnih« bratov in sester ter jih pobesili po drevju in grmovju. Vanj pa seveda polžke in slične gozdne živalce.

In za konec so si brlogarji dovolili še majhno selitev. Njihova šatorka je romala z običajnega mesta pod jambor. Praktični ljudje, in če bi imela njihova šatorka leseno dno, zalito s smolo, bi jih skoraj gotovo videli taboriti sredi jezera.

Zadnje jutro. O, ko bi vi videli obraz sestre, katere »del« je bingljaj na jamboru, in ko bi slišali robantenje »popularnih« tabornikov in smeh brlogarjev, bi se tudi vi nasmejali od srca.

Lačni brlog

Slavo Svoboda, Tivat:

Jedna trogodišnjica

Kiša lagano pada i dan je sumoran isto kao i ono što je vezano s tim danom. Kao da i kiša lije suze nad tužnom trogodišnjicom smrti Viteškog Kralja. Iako su tri godine prošle od onog kobnog trenutka kada je neprijateljsko tane oduzelo život našem Kralju u času kada je kao propovednik mira išao u prijateljsku Francusku, ipak i sada je naša uspomena na Velikog Kralja tako snažna da nam se čini da je on još uvek među nama, kao da još uvek živi među svojim narodom. Braćo! Setimo se našeg Kralja, koji je život Svoj dao za nas i za dobro naroda. Setimo se toga i u sebi se zakunimo, da ćemo uvek voleti Kralja i narod, da ćemo nastojati svim mogućnostima da svojim radom prinesemo nešto na oltar domovine, da i ona bude od nas imala koristi.

Iako su neprijatelji svojim činom hteli da nas obezglave ipak su postigli samo suprotno i to da nam daju više volje za rad, da zajednički nastojimo da mu se odupremo zajedno s Mladim Kraljem, koji će znati da nas vodi, a mi ćemo znati da ga volimo i poštujemo.

Slava Velikom Kralju Aleksandru II!

Sokolski barjak za I češkoslovački vazduhoplovni puk. U Tirševu domu u Pragu izvršena je ovih dana svečana predaja barjaka što ga je Savez češkoslovačkog Sokola poklonio I vazduhoplovnom puku »T. G. Masarik«. Svečanosti je prisustvovao uz ministra vojske i starosta češkoslovačkog sokolskog saveza dr. Bukovski. Brat Bukovski je u svom govoru zamolio vojnike ovog puka da barjak prime; barjak će ih uvek sećati društva koje ima vanredno važno značenje u životu celokupnog naroda, naime Sokolstva.

Slavan spasilac života umro. U pomorskom nizozemskom gradu Helderu je umro u 91 godini života mornar Been, koji je 400 ljudi spasio iz mora. Novine se mnogim rečima zahvalnosti setiše odvažnog spasioca. Među ostalima jedne je burne novembarske noći 1873 god. spasio 20 ljudi s nemačkog broda »Kralj Vilhelm I«, 1895 god. izbio je iz sigurne propasti 32 momka jedne engleske jedrenjače, a na badnje večer 1897 god. posadu engleskog parobroda »Harrow« koji se nasukao.

Četverogodišnji svetski putnik. Na svetsko putovanje iz Liverpula u Kaliforniju išao je četverogodišnji dečak, da potraži svoje roditelje koji stanuju u kalifornijskom gradu Santa Paula, i to sasvim sam. Putovao je iz Liverpula u Southampton (= Soudampton), tu se za Njujork ukrcio na »Kin Meri« (Queen Mary), a odatle je aeroplanom nastavio put za Los Anđeles gde su ga dočekali roditelji. Put je trajao šest dana i šest sati.

Takmičenje među čutljivcima i brbljancima, naravno u Americi koja zacelo obiluje raznim neobičnim takmičenjima. U Njujorku su izabrali između nekolicine muškaraca 86 naročito velikih brbljavaca i isto toliki broj velikih čutljivaca. Zatim metnuše po jednog brbljavca i čutljivca zajedno u kabine, gde su ih neprestano nadzirali. Brbljavac je morao neprestano da govori, čutljivac da čuti. Pobjednik u ovom neobičnom takmičenju 86 parova megdandžija bio je onaj par koji je ovu muku najdulje izdržao. Za 35 sati

ovoga ljutog boja preostalo je samo još sedam parova, ostali su odustali, više mrtvi nego živi. 39 sati izdržala su tri para, dok nije za 41 sat ostao samo jedan koji je proglašen pobjednikom. Pobjednički brbljavac pričao je zatim da je malo po malo potpuno zabovarilo sve što je već govorio. Čutljivac je opet tajnu svoje pobjede obrazložio time što mu je pošlo za rukom da je aparat svoga mišljenja tako reći potpuno obustavio te mu napokon nije ni prelazilo u svest što mu je njegov brbljavi drug čavrljao. Preostala je sada još jedna mogućnost takmičenja, da bi se pobjednički par međusobno natecao, ko će od njih dvojice sam odneti pobjedu, no ni jedan ni drugi nije došao na tu misao, naprotiv, obadvojica su izjavila da čitav svoj vek ne žele više učestvovati na takvim borbama.

Natapanje 1-6 miliona hektara umetnom kišom. Akademija za poljoprivredne znanosti u Rusiji izradila je projekat da u trećoj godini petogodišnjeg plana natopi umetnom kišom 1-6 miliona hektara plodne zemlje. U tom pravcu već su izvršeni ogledi na poljima pamuka, šećerne repe i žitnim poljima, i ustanovljeno je da se kod ovih kultura umetnom kišom žetva može podvostručiti ili čak potrostručiti.

Mount Everest tobože nije najviša gora na svetu. Zar Mount Everest sa svojih 8840 m visine zaista nije najviša gora na svetu? Istraživač Tibeta, Harrison Forman, sumnja o tome te tvrdi da je našao kralja sviju brda u neprehodnim gorama severnog Tibeta; urođenici ga zovu Amni Mahin i on nadmašuje tobože najmanje za 100 m, ako ne i više, dosadašnju najveću goru na svetu. Istraživač hoće ovaj vrhunac, što ga je na svojim dosadašnjim putovanjima tobože često puta vidao, da fotografiše i kartografski snimi.

Laponci, srećan narod kraj Lednog Mora. Ostaci prastarih naroda održali su se kraj obale Lednog Mora; žive u samotnoj pustoši, vrlo udaljeni od kulturnih središta. Najbliže, »samo« oko 1600 kilometara od Štokholma i Helsinka, prebivaju Laponci, svega oko 16.000 duša, u

ogromnim predelima severno od severnog pola, u divljoj stepi, u hladnoj i oblačnoj pokrajini. Njihov način života je prastar, jer je čovek sasvim pod uplivom ove divlje pustoši, ali je zadovoljan i srećan. Oni ne mare za ikakve novine, poznaju samo svoj bukvar i nekoliko molitvenika. U najnovije vreme snabdeva ih literaturom lenjingradski »Institut za istočne narode« — a tih ima svega 26.

Deset, dvanaest laponskih porodica, svega oko 200 lica, ostalo je na finskoj zemlji te žive kao nomadi. Žive na ogromnoj teritoriji od oko 5000 kvadratnih kilometara južno od finskog grada Petsamo; ova se zemlja na finskom jeziku zove Suenjel. Njihova imena su iz ruskih vremena jošte ruska: Stefanov, Sverdlov, Gabrilov i t.d.; u vlastitom jeziku koji je sličan eskimskom zovu se drukčije.

Ovo pleme — zovu se Skolt-Lapi — ima starinski ustav koji nas potseća još na kameno doba. Pojedinaac ne znači ništa, nema vlastitog imanja. Imanje ima porodica kojoj je na čelu starešina; on ima u rukama i policijsku vlast. Oko sudstva kao i oko celog »javnog života« staraju se starešine koji tvore »sijd«. — Samo tri »obrazovana« čoveka prodrli su u laponšku zemlju, i to jedan pastor iz Helsinka, njegov brat i jedan geometar te su oni osnovali »Društvo za laponšku kulturu«, koje stoji na stanovištu da se Laponcima mora sačuvati njihova prvobitna kultura i njihov način života, jer kako kažu inače bi propali u svakom pogledu. Ovaj zahtev prihvatio je ceo finski narod.

Od Helsinka do Petsama vodi kroz ovu divlju pustoš moderna cesta; ide kroz laponšku zemlju Suenjel. Skolt-Lapi žive od ribolova i od gajenja severnih jelena. Što ima porodica, odnosno zadruga, više severnih jelena, što veću zalihu riba, suhog mesa i koža, to je bogatija. Da se prehrani jedna porodica, potrebno joj je 300 do 500 severnih jelena. Ovi jeleni žive, kao i porodica, do aprila u zimskom selu. Zatim se porodice razidu, svaka ide u svoj pašnjak, često stotine kilometara daleko. Logore imaju na mestima gde ima dovoljno drva. Tamo popune zalihe hrane i drugih potreština, onda putuju dalje, dok ne stignu u letnje logore, gde hvataju ribe te ih suše.

Laponci žive vrlo priprosto. Uza sve to im život ne polazi bez velikih borbi. Finska ih država podupire koliko može, daje im pomoć za gradnju zgrada, brine

se za njihovu higijenu te im gradi škole. Pre svega stara se oko toga kako bi se održao ovaj jedinstveni ostatak jednog naroda s kulturom kamenog doba.

Psovanje u Grčkoj. Grčka policija izdala je strogu naredbu kojom je u celoj zemlji strogo zabranjeno psovanje i kletva. Grčke novine opširno raspravljaju o toj zabrani; izjavljuju da stari Grci uopšte nisu psovali, vrlo malo su psovali i Turci pod čijim gospodstvom je bila Grčka preko 400 godina.

Prodiranje decimalnog sustava u Kini. Kineska središnja vlada nastoji svom snagom da javni i zasebni život u Kini što više izjednači s modernom evropskom civilizacijom. Najnovije naredjenje izvršnog saveta zahteva da moraju sva motorna vozila u Kini za pola godine biti snabdevena benzinskim satovima i merilima za brzinu u decimalnom sustavu. Ko za ovo vreme to ne bude učinio, oduzeće mu se šoferska dozvola. Već nekoliko godina postoji u Kini naredba kojom se načelno određuje prelaz od hiljadugodišnje kineske mere k evropskom decimalnom sistemu. Tako su n. pr. već onda merene prekozemske daljine kilometrima. No pošto je narod silno konservativan, ove naredbe do sada nisu imale mnogo uspeha.

Podzemni zvučnici na Masarikovu stadionu. Na idućem češkoslovačkom sokolskom sletu posvetiće uprava zvučnicima mnogo više pažnje nego do sada. Zvučnici su naravno vrlo potrebni za davanje uputa i zapovesti vežbačima, za prenos glazbe i pevanja. Zvučnici neće stajati samo sa strane, uzduž tribina, nego će ih smestiti i pod zemlju na samom vežbalištu. Stadion je naime tako ogroman da oni vežbači koji bi se nalazili u njegovoj unutrašnjosti, ne bi dobro čuli glazbu i drugo iz udaljenih zvučnika kraj tribina, i to radi štopota što ga sačinjavaju čvrsti koraci toliko mnoštva.

Nikola Tesla odlikovan češkoslovačkim ordenom Belog Lava. Nikoli Tesli predao je nedavno češkoslovački poslanik u Vešingtonu (Washington) orden Belog Lava. Naš veliki naučnjak smatra ovu čast kao najveće odlikovanje što ga je doživeo u životu, i to radi toga jer je Čehoslovačka po njegovu mišljenju među slovenskim državama danas na najvišem stepenu kulture. Ovo mišljenje sedog jugoslovenskog naučnjaka za bratsku je Čehoslovačka danas kud i kamo od veće vrednosti, kad je pro-

tiv nje preotela maha tolika mržnja te njezini protivnici svom silom nastoje, kako bi smanjili njezin dobar glas što ga uživa u međunarodnom svetu i kako bi prevejanom propagandom izvrnuli činjenice. Nikola Tesla (Markoni je iza njega, jer se u svemu poslužio Teslinim izumima), sigurno najveći izumitelj na polju elektrotehnike, jamačno je čovek koji može da prosudi kulturno stanje jedne države. Njegovo mišljenje o Čehoslovačkoj ujedno je i značajna osuda njezinih protivnika.

Radioaktivni zraci »općinili« kuću. Od pamtiveka držalo se jednu kuću u švicarskom Bernu »općinjenom«, jer su se na svima živim stvorovima koji su se u kući naselili, ljudima ili domaćim životinjama, za kratko vreme pojavili različiti znaci bolesti, a da lekarima nije uspelo da bi mogli bez prigovora ustanoviti razlog bolesti. Mogli su samo opaziti da se već za nekoliko dana, iza kako su se usclili, kod ljudi javlja glavobolja i povraćanje, a isto tako kod pasa, mačaka i drugih domaćih životinja. Sada su inženjeri stručnjački temeljito istražili kuću te su odgo netnuli zagonetku. Ispod temelja kuće teče potok s veoma radioaktivnom vodom, koja baca u vis radioaktivne zrake. Koga ovi zraci uhvate, dobije glavobolju i pozli mu, u težim slučajevima pojavljuje se i osip, bolesnik dobiva halucinacije. Pošto pod tim okolnostima nije moguće da bi iko stanovao u ovoj »općinjenoj« kući, zaključeno je, da je se što pre poruši.

Grad bez dimnjaka. U islandskom glavnom gradu Rejkjaviku u bližoj budućnosti neće biti više dimnjaka i kamina. Obzirom na opasnost od požara zaključilo je gradsko veće da kuće u budućnosti ne smeju imati dimnjaka i kamina. Pojavilo se pitanje, kako će se kuće grejati, pa je stvar rešena vrlo originalno: islandski vrući izvori će se iskoristiti za grijanje kuća. Vruća voda uvešće se pomoću vodo vodnih cevi u kuće, pa će se građani grejati uz neznatnu oštetu. Stanovnici Rejkjavika ponosiće se, dakle, što su prvi koje je gradska opština sama snabdela »centralnim loženjem«.

Četiricentimetarska pobjeda. Nizozemske novine izveščuju o neobičnoj pobjedi što ju je izvojštio jedan građanin nad okorelim kancelarijskim postupkom. U Nizozemskoj postoji propis da imaju roditelji, čija deca moraju da prevale do škole barem 5 km puta, pravo na oštetu na ra-

čun opštine. Tako se obratio jedan građanin severne Nizozemske na opštinsko veće da mu se za njegovu decu isplati ošteta. Ali je njegova molba odbijena s primedbom da nakon tačnog merenja iznosi udaljenost njegove kuće do škole samo 4994 i po metra te prema tome nema prava na oštetu, jer fali, tobože, 5 i po metara do zakonom određene udaljenosti. Građanin se žalio te je naveo da je udaljenost zvanično izmerena samo do školskog igrališta a ne do školskih vrata. Stvar je išla do najvišeg suda koji je rešio da je merodavna svakako udaljenost do školskih vrata. Ponovno merenje je pokazalo da ova udaljenost iznosi 5000 metara i još 4 centimetara. Ova 4 centimetara odlučila su u korist građanina neobičnu parnicu, kojoj se smeje cela Nizozemska.

Za šalu

Na ispit. Kandidat sedi na medicinskom državnom ispit. »Nabrojite mi sredstva za znojenje«, kaže mu profesor. Kandidat nabroji sve važnije. »Pa što, kad sva ova sredstva ništa ne pomognu?« — »Onda — onda ću bolesnika poslati Vama na ispit, gospodine profesore.«

Stediša. Franjo je doneo kući slabu svedodžbu. — »Sine,« kaže otac, »na taj način neće biti ništa s onih 10 din što sam ti ih obećao za lepu svedodžbu.« — »I ja mislim tako,« kaže Franjo, »ja sam ti dakle 10 din prištedio.«

Teška stvar. »Govori li već Vaš mali Milan?« — »Jeste, u prošlom proleću naučili smo ga da govori; sada se mučimo kako bi mu utvili da šuti.«

Sposobnosti koje dremuju. »Kakav je, gospodine profesore, moj sin u školi?« — »Za vreme nastave nikako ne pazi, nego daje utisak kao da spava.« — »Dakako, to je darovitost koja u njemu dremuje.«

Naprotiv. Sudac je oštrog pogledao optuženika pa mu je rekao: »Vi imate već ceo niz raznih kazna na svojim leđima! Dobili ste dva meseca za krađu, tri meseca za prevaru, pet meseci što ste krivotvorili menicu, 50 din ste dobili za uvredu poštenja...« Ovdje ga optuženi prekine te kaže ogorčeno: »Nije tako, gospodine sudijo, tih 50 din nisam ja dobio, nego sam ih morao dati!«

Rešenja iz 5-6 broja »Sokolića«

Zagonetna posjetnica (I): Starješina Sokola.

Zagonetna posjetnica (II): Školski nadzornik.

Rebus (II): Domovina pre svega i iznad svega.

Ispunjalka: Vodoravno: 1) Lukavac; 2) Elegije; 3) Veritas; 4) Sastava; 5) Teniser; 6) Ilirija; 7) Kukavac. — I—II = Levstik, III—IV = Kersnik, V—VI = Cesarec.

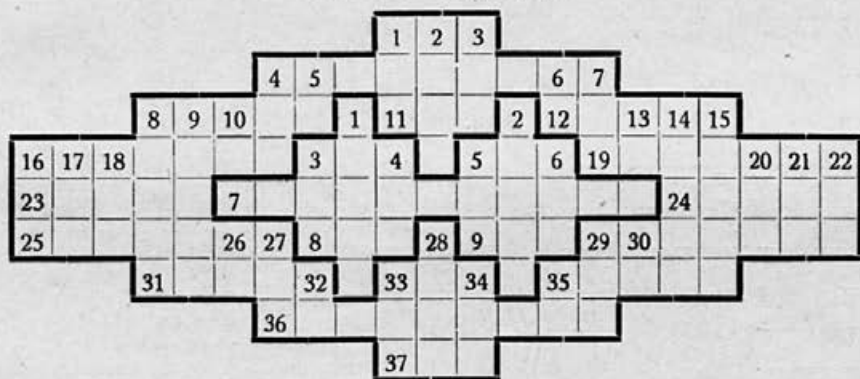
Čarobna ispunjalka: 1) Paša, 2) Rene, 3) Sarg, 4) Rati, 5) Trst. — I—II = Perast.

Rebus (III): Sokol to je naša najbolja ustanova.

Rebus (IV): Pre svega treba biti Sokol.

Križaljka

(Slavo Svoboda, Tivat)

Vodoravno: 1) onomatopeja znaka za ćutanje; 4) stanovnik Katalonije; 8) mala reka; 11) nemačka pokrajina; 12) hrv. pripovedač (Antun Gustav); 16) slovenački slavista (Jernej); 19) pustinska povorka; 23) divljački narod; 24) deo Nušićevog pseudonima (Ben...); 25) grad u Srbiji; 29) bogomil; 31) mesto u Boki; 35) ime rumunjskog kralja (bivšeg); 36) naše Primorje; 37) žensko ime.

Okomito: 1) ker, hrt; 2) rdav; 3) mesto za stoku; 4) deo crkve; 5) elidirana sveza; 6) zaprežni pribor; 7) onomatopeja udarca po staklu; 8) gusar; 9) odlaziti; 10) pokazna zamenica; 13) kao 10; 14) obrađivati zemlju; 15) životinja — lješinar; 16) deo tekućine; 17) pokazna zamenica; 18) dvoje; 20) keci; 21) franc. svećenik; 22) kratica za »Nanking«; 26) inic. dubrovačkog dramatika (»Ekvinocijo«); 27) predlog; 28) mesto stanovanja; 29) deo papinog imena (gen.); 30) površ. mera; 32) kao 10; 33) uzrečica, 34 Aleksandar, 35) dva slova.

Unutrašnji lik: Vodoravno: 3) druga, ostala; 4) pas, hrt; 7) najmilija država; 8) pohvalna pesma; 9) dom. životinja. Okomito: 1) pol galvan-skog elementa; 2) evropska prestonica; 3) francuski pisac (Viktor); 4) judejski car; 5) deo tečnosti; 6) zverka.

Ispunjalke

(Slavo Svoboda, Tivat)

A					B					C					D				
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Lik A: Uspravno: 1) mornarica (tuđa reč); 2) južni plod; 3) mesto gde se digao prvi ustanak pod Karadžordem; 4) ne krenuti; 5) geometrijska potrepiština. Lik B: 1) napad; 2) kozački poglavica; 3) zanatlije, građevinari; 4) država u U. S. A.; 5) grad u Italiji. Lik C: 1) nakana; 2) deo nameštaja; 3) grad u Albaniji (na moru); 4) grad u Bačkoj; 5) mala kućica; Lik D: 1) trpni glagol; 2) dići se; 3) naprave za logorovanje; 4) tačnost (veritas); 5) naš pisac Ivo (»Pauci«). Prvi redovi (vodoravni) daju naše pisce redom A: pripovedač Antun Gustav — B: pesnik Vladimir — C: romanopisac i pripovedač Vjenceslav — D: komediograf Branislav.

Križanka

(Puc Vladimir)

1		2	3		4	5		6
		7		8				
9	10		11					12
13		14				15		
	16				17			
18				19		20		21
22			23		24		25	
		26				27		
28					29			

Vodoravno: 1. naše letovište, 4. srd, 7. mesto v Istri, 9. predlog, 11. mesto v moravski banovini, 12. osebni zaimek, 13. mesto v primorski banovini, 15. spanje, 16. stena, 17. bolečina, 18. nag, 20. sorodnik, 22. osebni zaimek, 23. gora v Zasavju, 25. oblika glagola biti, 26. naša vojna ladja — polagalka min, 28. staroegiptsko božanstvo, 29. truma. — Navpično: 1. zvonovina, 2. pesnitev, 3. kratica za denar članice Male antante, 4. mesto v Romuniji, 5. števnik, 6. britska trdnjava v južni Arabiji, 8. mesto v Italiji, 10. severoameriški bivol, 12. mesto v vardarski banovini, 14. reka v Egiptu, 15. posoda za vino, 18. gliva, 19. Slovan, 21. pasja pasma, 23. ptica, 24. sila, 26. osebni zaimek, 27. kvartaški izraz.

Logograf

(Slavo Svoboda, Tivat)

I.

Zamor, žurba, veliki promet,
Odmah znaš: to je grad.
Ali koji to su muke
Pogodi ga brate sam.

II.

Na Olimpu ona stoji,
Pogodio si: božica je neka
Najljepša je po ljepoti
Zavidi joj se na krasoti.